

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดุลพินิจในการกำหนดโทษของผู้พิพากษาในคดีทำร้ายร่างกาย” ศึกษาเฉพาะกรณีในชั้นอุทธรณ์ ผู้ศึกษาได้วางแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับศาล
 - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับคดีทำร้ายร่างกาย
2. การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของผู้พิพากษา
 - 2.1 ขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ของศาล
 - 2.2 สถิติคดีทำร้ายร่างกาย
 - 2.3 โทษและมาตรการที่ศาลนำมาใช้
 - 2.4 การใช้ดุลพินิจโดยทั่วไปของศาล
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

การใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาเป็นการตัดสินใจที่จะใช้มาตรการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างแก่จำเลย วรศรา ศิริสุทธิเดชา และ รัชนีภรณ์ แก้วไพโรวัลย์ ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไว้ว่า (วรศรา ศิริสุทธิเดชา, 2546, น. 10-12; รัชนีภรณ์ แก้วไพโรวัลย์, 2550, น. 6-8) การตัดสินใจเป็นกระบวนการสรรหาทางเลือกตามระดับสติปัญญา ลักษณะนิสัยอารมณ์และการเรียนรู้ทางสังคมของบุคคล เพื่อกำหนดพฤติกรรมซึ่งเชื่อว่าจะทำให้บรรลุเป้าหมายได้ (สุธี สิ้นน้ำเงิน, 2541, น. 13) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนับเป็นสิ่งสำคัญประหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจอย่างมาก เนื่องจากในการตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเดียวกัน แต่

อาจจะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดก็ได้ อย่างไรก็ตาม ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้
 ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ซึ่งจะนำมากล่าวถึงพอสังเขปดังนี้

นิวัติ กลิ่นงาม (2522, น. 16) ได้รวบรวมและสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไว้
 4 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยทางด้านสังคม เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และ
 หลักธรรมของสังคมระบบการศึกษาและสิ่งแวดล้อม
2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เช่น อาชีพ การทำมาหากิน รายได้ การเพิ่มผลผลิต
 อาหาร เงินทุน และสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยทางด้านผู้ตัดสินใจ เช่น ระดับการศึกษา ระดับสติปัญญา ความรอบรู้ใน
 เรื่องต่าง ๆ ประสบการณ์เดิม วุฒิภาวะนิสัย อารมณ์ และความจำเป็นส่วนตัวของผู้ตัดสินใจ
4. ปัจจัยด้านเวลา สถานที่และข้อเท็จจริง ทั้งนี้เพราะการตัดสินใจที่กระทำในเวลา
 สถานที่ แล้วข้อเท็จจริงที่ได้รับมีปริมาณและคุณภาพแตกต่างกันวิธีที่เลือกใช้อาจจะแตกต่างกัน
 ด้วย

จันทร์ ชุ่มเมืองปัก (2519, น. 24-25) ได้กล่าวถึงปัจจัยของการตัดสินใจซึ่งสรุปได้ว่า
 การจะตัดสินใจอะไรต้องพิจารณาจากปัจจัย 3 อย่าง ประการแรกได้แก่ ข้อมูลจากตนเองที่รู้จัก
 ตนอย่างแท้จริง ประการที่สอง การใช้ข้อมูลทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ประการที่สาม ด้าน
 ความรู้วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ปัจจัยทางจิตวิทยาบางตัวก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ (อ้างถึงใน สุทธิ
 สีน้าเงิน, 2541, น. 26-27) ได้แก่ การรับรู้ ค่านิยม และบุคลิกภาพ

1. การรับรู้ (Perception) จะมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการตัดสินใจของ
 บุคคลให้แตกต่างออกไปโดยเฉพาะ จะมีอิทธิพลในสถานการณ์การตัดสินใจที่ไม่แน่นอนข้อมูลใน
 การตัดสินใจไม่เพียงพอ และยังมีบทบาทสำคัญเมื่อจะต้องตัดสินใจเลือกทางที่ไม่มีข้อแตกต่าง
 กันมากนัก ปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการรับรู้ ได้แก่ ประสบการณ์ค่านิยมของแต่ละบุคคล
 บุคลิกภาพพื้นฐานทางวัฒนธรรมและลักษณะทางกายภาพของแต่ละบุคคล
2. ค่านิยม เป็นกรอบมาตรฐานซึ่งใช้เป็นกรอบกำหนดทางเลือกของคนจาก
 ทางเลือกต่าง ๆ ถือว่ามีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจ ค่านิยมอาจจะเรียนรู้มาจากพ่อแม่ ครู
 อาจารย์ เพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงาน พื้นฐานทางสังคม สื่อมวลชนและอื่น ๆ
3. บุคลิกภาพ (Personality) ของบุคคลแต่ละคนจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เช่น
 บางคนอาจจะมีบุคลิกภาพกล้าเสี่ยง กล้าได้กล้าเสีย บางคนชอบปรืออในการตัดสินใจ บางคน

ชอบทดลอง เมื่อพบกับเหตุการณ์เดียวกัน ผู้ตัดสินใจที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกันจะเลือกวิธีในการแก้ปัญหาต่างกัน

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีหลายด้านด้วยกัน เช่น ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ปัจจัยทางด้านสังคมเกี่ยวกับการถูกขัดเกลาจากสถาบันต่าง ๆ ของสังคม เช่น สถาบันครอบครัวก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อมเพราะสถาบันครอบครัวจะเป็นสถาบันแรกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลซึ่งบุคลิกภาพและอุปนิสัยของแต่ละคนที่แตกต่างกันก็จะมีผลต่อการรับรู้ที่แตกต่างกันซึ่งจะส่งผลต่อลักษณะการตัดสินใจในเหตุการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับศาล

1.1. ความเป็นมาของศาล

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้นิยามคำว่า ศาล ไว้ว่า ศาล คือ องค์การที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาอรรถคดีโดยดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร อีกความหมายหนึ่ง คือ ที่ชำระความ เช่น ศาลแพ่ง ศาลอาญา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 1096) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (1) ให้นิยามคำว่า ศาล ไว้ว่า ศาลหมายความว่า ศาลยุติธรรม หรือผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (1) ให้คำนิยามคำว่า ศาล ไว้ว่า ศาลหมายความว่า ศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญา กล่าวโดยสรุปศาลจึงหมายถึงบุคคลหรือคณะบุคคลหรือองค์การซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจรัฐให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดี รวมตลอดถึงที่ทำการของบุคคล คณะบุคคล และองค์การนั้นด้วย ปรากฎหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าอารยธรรมโบราณเกือบทุกอารยธรรม เช่น เมโสโปเตเมีย อารยธรรมจีน และอินเดียโบราณ รวมตลอดถึงกรีกและโรมันต่างก็มีบุคคลหรือคณะบุคคล ได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจรัฐทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ดังกล่าวคือศาลนั่นเอง (วีรพงษ์ บุญญภาส, 2524, น. 3-83; Philip L. Reichel, 1999, pp. 91-319)

สำหรับประเทศไทย ในสมัยสุโขทัยสภาพสังคมและการจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างเรียบง่าย การใช้อำนาจตุลาการเป็นไปในลักษณะการชำระความแบบ

พ่อปกครองลูก ในสมัยสุโขทัยตอนปลายรูปแบบการปกครองได้พัฒนาขึ้นอย่างมีแบบแผนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เริ่มใหญ่โตขึ้น ในด้านการยุติธรรมมีเสนาบดีกรมวังเป็นผู้ชำระความแทนพระมหากษัตริย์ แต่อำนาจทางตุลาการอย่างเด็ดขาดขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์ ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาแบบการชำระความได้ปรับปรุงอย่างมีแบบแผนมากขึ้น จนกระทั่งได้มีการจัดตั้งศาลขึ้นเป็นครั้งแรก และเริ่มมีศาลในกรมอื่น ๆ ตามมา ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์การจัดตั้งศาลเริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้นและเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาจนทำให้ประเทศไทยประสบวิกฤตทางศาลในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนนำไปสู่การปฏิรูปการระบบการศาล โดยค่อย ๆ ยุบเลิกระบบศาลเดิม แล้วปรับเปลี่ยนมาเป็นระบบการศาลอย่างในปัจจุบัน (<http://www.supremecourt.or.th/webportal/supremecourt/content.php?content=compone nt/content/view.php&id=76>>)

1.2 ประเภทของศาล

ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 197 วรรคแรก) และบัญญัติแบ่งประเภทของศาลไว้ 4 ประเภท คือ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร และได้บัญญัติห้ามไว้อย่างเด็ดขาดว่าการตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษานั้น จะกระทำมิได้ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยรัฐธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก้คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะจะกระทำมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 198) สำหรับศาลยุติธรรมนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 218 บัญญัติว่า ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีทั่ว ๆ ไปที่ไม่ใช่คดีที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่คดีปกครองและไม่ใช่คดีที่กล่าวหาว่าทหารกระทำความผิดนั่นเอง คดีอาญาทั่ว ๆ ไป จึงอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

ลำดับชั้นในการพิจารณาพิพากษาและตรวจสอบดุลพินิจของศาลนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติแบ่งชั้นศาลออกเป็น 3 ชั้น คือ

1. ศาลชั้นต้น
2. ศาลอุทธรณ์

3. ศาลฎีกา

ปัจจุบันศาลชั้นต้นในประเทศไทย มีประมาณ 210 ศาล ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากฎหมายใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัด ศาลแขวง และศาลยุติธรรมอื่น (พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 2) ศาลยุติธรรมอื่น ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลภาษีอากร ศาลล้มละลาย ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลแรงงาน เป็นต้น (สำนักงานศาลยุติธรรม, <http://www.Judiciary.go.th>)

ศาลอุทธรณ์ ได้แก่ ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค (พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 3) ปัจจุบันมี 10 ศาล คือ ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค 1 ถึงภาค 9 (สำนักงานศาลยุติธรรม, <http://www.Judiciary.go.th>) ศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุด

1.3 วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม

ผู้ศึกษาขอกล่าวถึงวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรมและพันธกิจ เชิงยุทธศาสตร์ ศาลยุติธรรม พ.ศ. 2549-2552 เท่าที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาล เสียก่อน

วิสัยทัศน์ ศาลยุติธรรมเป็นสถาบันหลักในการอำนวยความยุติธรรม และคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ด้วยความเที่ยงธรรม รวดเร็ว และเสมอภาค ภายใต้หลักนิติธรรม

ยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ศาลยุติธรรมได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ให้ครอบคลุมทุกมิติ รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก ที่จะสร้างพลังในการอำนวยความยุติธรรมแก่สังคม จำนวน 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การรักษาความเข้มแข็งและมุ่งสู่ความเป็นเลิศในการอำนวยความยุติธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มศักยภาพระบบสนับสนุนการอำนวยความยุติธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การประสานความร่วมมือกับยุทธศาสตร์ชาติด้านข้อพิพาทในเชิงเศรษฐกิจ ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสนับสนุนและพัฒนาความร่วมมือด้านการยุติธรรมทั้งในและระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การให้บริการประชาชนและสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

พันธกิจเชิงยุทธศาสตร์

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ศาลยุติธรรม จะต้องกำหนดพันธกิจให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม ดังนี้

พันธกิจที่ 1 การอำนวยความสะดวก

- การพิจารณาพิพากษาคดี
- การไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอื่น
- การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

พันธกิจที่ 2 การสนับสนุนการอำนวยความสะดวก

พันธกิจที่ 3 การประสานความร่วมมือกับยุทธศาสตร์ชาติด้านข้อพิพาทในเชิง

เศรษฐกิจ ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

พันธกิจที่ 4 การสนับสนุนและพัฒนาความร่วมมือด้านการยุติธรรมทั้งใน และ

ระหว่างประเทศ

พันธกิจที่ 5 การให้บริการประชาชนและสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียง ความประสานสอดคล้องกันในการดำเนินงาน รวมถึงความชัดเจนและรวดเร็วในการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหาร อันจะทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม 5 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การรักษาความเข้มแข็งและมุ่งสู่ความเป็นเลิศในการอำนวยความสะดวก

ยุทธศาสตร์การรักษาความเข้มแข็งในการอำนวยความสะดวก ถือเป็นยุทธศาสตร์หลักของศาลยุติธรรมในการใช้อำนาจอธิปไตยฝ่ายตุลาการ เพื่อรักษาความสงบสุขของสังคมผ่านภารกิจ 3 ประการ คือ

1. การพิจารณาพิพากษาคดี
2. การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท
3. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย

แนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์มีดังนี้

1) ปฏิรูประบบการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลสูง โดยมุ่งเน้นการปรับวิธีการยกย่องคำพิพากษา การนำระบบผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลสูง และนิติกรผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ช่วยในการทำงานของผู้พิพากษาศาลสูง การจำแนกแผนกคดีที่สอดคล้องกับสถานการณ์ความซับซ้อนทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ผู้พิพากษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้พิจารณาคดี อันจะทำให้คำพิพากษาศาลสูงเป็นที่ยอมรับของสังคม

2) สร้างความพร้อมและความเข้มแข็งให้แก่ศาลฎีกาในการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และคดีเลือกตั้ง

3) เสริมสร้างความเข้มแข็งของศาลชั้นต้น โดยการพัฒนาระบบการนั่งพิจารณาคดีและการทำคำพิพากษา เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธาศาล รวมถึงรักษามาตรฐานของคำพิพากษาศาลชั้นต้น

4) พัฒนาระบบงานในศาลชั้นต้น รวมถึงกระบวนการที่ต่อเนื่องกับศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ความสอดคล้องเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม ทั้งในระดับศาลชั้นต้น ทุกชั้นศาล และผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder) รวมถึงการกำหนดกรอบและระยะเวลาในการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดพลังในการปรับเปลี่ยน เช่น การจัดการบริหารคดี (Case Management) การพิจารณาคดีครบองค์คณะ การพิจารณาคดีต่อเนื่อง การกำหนดผังการไหลของงาน (Work Flow) ระยะเวลาในการดำเนินคดี การบริหารจัดการคดีจุดเดียว (One Stop Service)

5) พัฒนาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น

- แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการออกหมายจับ หมายค้น ให้มีความถูกต้องเที่ยงตรง รวดเร็ว เสมอภาค และมีประสิทธิภาพ เป็นต้น
- กำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในทุกศาลเพื่อให้บริการเฉพาะกลุ่ม เช่น เหยื่อในคดีอาญา พยาน เด็ก ผู้สูงอายุ และคนพิการ เป็นต้น
- การสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความเป็นธรรม (Access to Justice) ได้โดยสะดวก รวดเร็ว และประหยัด

6) นำวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกอื่นนอกจากการพิจารณาคดีมาใช้ เพื่อเป็นทางเลือกในการยุติความขัดแย้ง ก่อนที่จะเป็นคดีความเข้าสู่ศาลและยุติคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลให้ครบทุกศาล และสร้างความเข้มแข็งด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพมาใช้ในการดำเนินการ

7) พัฒนาระบบอนุญาตตุลาการให้เข้มแข็ง และสนับสนุนให้มีการใช้แพร่หลายมากขึ้น โดยพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานทัดเทียมนานาอารยประเทศ

8) มุ่งนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการระบบงานของศาลยุติธรรมเพื่อการบริหารและดำเนินการให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง และประหยัดค่าใช้จ่าย เช่น

การพัฒนาระบบจัดเก็บสำนวน และเอกสารไปสู่ระบบสารสนเทศที่ไม่ใช้กระดาษ (Office Paperless) การลงทะเบียน การออกหมาย การรับฟ้อง การนัดความ การบันทึกคำพยาน การสืบพยาน การยื่นเอกสาร และการจ่ายเงินค่าธรรมเนียมศาลและค่าปรับ โดยใช้สื่อสารสนเทศ หรือการพัฒนาระบบการพิจารณาพิพากษาคดีด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

9) ศึกษาและนำระบบบุคลากรพิเศษมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาในศาลชั้นต้น เช่น เจ้าพนักงานคดี เป็นต้น

10) ศึกษาและนำระบบบุคลากรพิเศษ (Court Marshall) มาทำหน้าที่บังคับคดีบางประการที่กฎหมายบัญญัติ และการรักษาความปลอดภัย รวมถึงการดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาล

11) ศึกษาและพัฒนาการทำคำพิพากษาของศาลให้สอดคล้องกับสังคมและแนวทางการพัฒนาประเทศ เช่น มาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Sanctions) หรือรูปแบบการกำหนดโทษโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เสียหายกับสังคม และการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด เป็นต้น

12) ส่งเสริมให้ข้าราชการตุลาการมีความรอบรู้ในวิทยาการสาขาต่าง ๆ ในกระแสโลกาภิวัตน์ และพัฒนาคุณภาพชีวิต ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงตน

13) ศึกษาแนวทางในการจัดให้มีอัตรากำลังของผู้พิพากษา ที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัวในการจัดตั้งหรือยุบเลิกเมื่อเสร็จภารกิจ เพื่อช่วยปฏิบัติงานเฉพาะกิจทั้งในศาลชั้นต้นและศาลสูง เช่น แก้ไขปัญหาคดีค้างพิจารณา เป็นต้น

14) สร้างช่องทางในการระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาการอำนวยความสะดวก การพัฒนาทรัพยากรบุคคลข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นทุนทางปัญญาของศาลยุติธรรมเป็นระบบ มีวาระชัดเจน และเสริมสร้าง ความเข้มแข็งในการติดตามผล

1.4 บทบาทหน้าที่ของศาล

ศาลชั้นต้นเป็นศาลที่เริ่มต้นกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลตั้งแต่ชั้นรับฟ้อง ชั้นพิจารณา (สืบพยาน) และพิพากษาวินิจฉัยชี้ขาดคดี ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ และว่าด้วยเขตอำนาจศาล (พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 22)

2. แนวคิดเกี่ยวกับคดีทำร้ายร่างกาย

ความเป็นมาของกฎหมายและความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย

อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีก กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์โดยสภาพธรรมชาติจะต้องมีชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ติดต่อกันสัมพันธ์ซึ่งกันและกันไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างอิสระตามลำพังแต่ผู้เดียวได้ (ฐิติมา กล้าหาญ, 2550, น. 3) อุกฤษฏ์ หิรัญโต เสนอว่า มนุษย์ทุกคนย่อมเกิดมาในหมู่คน ดำรงชีวิตอยู่ในหมู่คนและต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคนอื่น มนุษย์จะโดดเดี่ยวไม่สัมพันธ์กับคนอื่นไม่ได้ (ฐิติมา กล้าหาญ, 2550, น. 3)

สมภพ ตติยาภรณ์ เห็นว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม กล่าวคือ ไม่ชอบอยู่โดดเดี่ยว เดี่ยวดาย มักจะอยู่กันเป็นกลุ่ม ได้แก่ ครอบครัว สหกรณ์ สมาคม บริษัท ห้างหุ้นส่วน วัด กระทรวง ทบวง กรม ฯลฯ จำนวนคนที่อยู่ในสถาบันดังกล่าว มีมากน้อยแตกต่างกัน (สมภพ ตติยาภรณ์, <http://www.cpd.go.th/depart/vicha/sem42.htm>)

ฐิติมา กล้าหาญ (2550, น. 3) เห็นต่อไปว่า มนุษย์มีความสามารถในการเรียนรู้ การสื่อความหมาย ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมได้ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา และถ่ายทอดวัฒนธรรมได้ มนุษย์มีลักษณะทางร่างกายที่เอื้อต่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต เช่น มีมันสมองที่ใหญ่ทำให้มีสติปัญญา ร่างกายที่ตั้งตรงกับพื้นโลกทำให้เดินได้ตัวตรงและรวดเร็ว มีนิ้วมือที่แยกจากกันทำให้หยิบจับสะดวก มีตาอยู่ในตำแหน่งที่มองได้ไกลและเห็นได้ชัดเจน มนุษย์มีอายุยืนทำให้สามารถเรียนรู้ สะสมประสบการณ์และถ่ายทอดกันได้ จนถึงขั้นลูกหลาน มนุษย์ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จึงมีโอกาสสร้างสมประสบการณ์ได้ดีกว่าอยู่เพียงคนเดียว มนุษย์มีลักษณะพิเศษ คือ กินอาหารได้มากมายหลายประเภท กินเนื้อได้ กินพืชได้ เมื่อมนุษย์มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากสัตว์อื่น ๆ หลายประการเช่นนี้มนุษย์ จึงมีความต้องการพื้นฐานที่ซับซ้อนกว่าสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ตามไปด้วย

ฐิติมา กล้าหาญ (2550, น. 3-4) ได้จำแนกความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ไว้ ดังนี้

1. ความต้องการทางชีวภาพ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในการมีชีวิตรอด เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และการพักผ่อนนอนหลับ เป็นต้น หากมนุษย์มิได้รับสนองความต้องการทางชีวภาพจะไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้
2. ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการของมนุษย์ที่จะอำนวยความสะดวกสบายแก่ชีวิต เช่น ความต้องการเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกในเคสสถาน เป็นต้น

3. ความต้องการทางด้านจิตใจ เมื่อมนุษย์แต่ละคนอยู่ในสังคมย่อมมีความต้องการอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือไปจากความต้องการทางชีวภาพ ความต้องการเหล่านี้อาจมีมากหรือน้อยตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล เช่น ต้องการความรัก ความนับถือ และการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการอำนาจ เกียรติยศ ชื่อเสียง ทรัพย์สินสมบัติ การมีเพื่อน และการมีครอบครัว เป็นต้น การได้รับสิ่งซึ่งสนองความต้องการทางจิตใจ จะสร้างเสริมให้สมาชิกมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

4. ความต้องการทางด้านสังคม การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมมีความต้องการที่จะร่วมสร้างระบบความสัมพันธ์เพื่อให้สังคมอยู่ได้ ที่สำคัญได้แก่ ความต้องการที่จะมีระบบสื่อสาร ระบบการผลิต และการกระจายผลผลิตเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างกัน และกัน มีระบบสังคมที่จะป้องกันสมาชิกจากภัยอันตรายทั้งปวง มีระบบการสร้างสมาชิกใหม่เพื่อทดแทนสมาชิกเก่าที่ตายไป นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการมีระบบควบคุมสังคมเพื่อให้สมาชิกประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้การดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมมนุษย์ดำรงอยู่ตลอดไป

เมื่อความต้องการของมนุษย์มีมากเช่นนี้ ความต้องการของคนคนหนึ่งอาจไปมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของคนอีกคนหนึ่งก็ได้ ความต้องการที่ไม่ลงรอยกันนี้ เกิดเป็นความขัดแย้ง (Conflict) ขึ้น และหากความขัดแย้งมีขนาดและความเข้มข้นมากเพียงพอ ก็จะเกิดผลที่ไม่พึงประสงค์ (Negative Consequences) ขึ้น อันได้แก่การใช้กำลัง การประทุษร้าย หรือการทำร้ายด้วยวิธีการรุนแรง สังคมจึงต้องมีกฎ กติกา เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขข้อขัดแย้งที่พิพาทกันจากการแย่งชิงผลประโยชน์กัน (สมภพ ตติยาภรณ์, <http://www.cpd.go.th/depart/vicha/sem42.htm>) ในขั้นแรกที่สังคมมนุษย์เป็นสังคมแบบล่าสัตว์ เป็นสังคมแบบชนเผ่า กฎหมายยังไม่ได้พัฒนา สังคมยุคนั้นถือว่าคนในชุมชนมอบอำนาจให้หัวหน้าเผ่าและพ่อมด หมอผีประจำเผ่าเป็นผู้มีสิทธิขาดในการปกครองคนในเผ่า ในยุคนั้นกฎหมายยังไม่ได้พัฒนา ไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร กฎเกณฑ์ความผิด ความถูกต้องอยู่ที่ความสำนึกภายในของบุคคล ซึ่งก็เห็นได้ชัดว่าการทำร้ายกันเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี และเป็นภัยต่อการอยู่ร่วมกันของชนเผ่า จึงเชื่อว่าผู้ที่ทำร้ายผู้อื่นจนได้รับบาดเจ็บหรือถึงตาย จะต้องได้รับโทษจากหัวหน้าเผ่า ต่อมาเมื่อสังคมเจริญขึ้นสังคมได้รวมตัวกันเป็นรัฐ มีการประดิษฐ์ อักษรขึ้นใช้บันทึกความรู้และเหตุการณ์ต่าง ๆ กฎหมายก็ถูกสร้างขึ้นและถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเช่นกัน ในปี ค.ศ. 1901 ได้มีการค้นพบประมวลกฎหมายฮัมมูราบีซึ่งจารึกอักษรคูนiformบนแผ่นหินไดโอบไรต์สีดำ ขนาดสูง 8 ฟุต จมอยู่ในดินบริเวณปากอ่าวเปอร์เซีย เชื่อกันว่ากฎหมายฉบับนี้มีอายุเก่าแก่ถึง 1,900 ปี ก่อนคริสต

ศักราช ในส่วนของกฎหมายอาญาประมวลกฎหมายหมุราปี ถือหลัก Lex Talionis หรือที่เรียกว่า เป็นเรื่องตาต่อตา ฟันต่อฟัน (an eye for an eye, a tooth for a tooth) เช่น ในมาตรา 136 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าบุคคลใดทำลายดวงตาของอีกผู้หนึ่ง ดวงตาของบุคคลนั้นก็ต้องถูกทำลาย เช่นกัน” หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทำให้บุตรของลูกหนี้ ซึ่งอยู่กับตนในฐานะผู้ซัดหนี้ถึงแก่ความตาย บุตรของเจ้าหน้าที่ก็ถูกลงโทษให้ถึงแก่ความตายด้วย (วีรพงษ์ บุญญภาส, 2524, น. 7-8) กฎหมาย สิบสองโต๊ะ 449 ปี ก่อนคริสต์ศักราช โดยเฉพาะ ในโต๊ะที่ 8 ก็บัญญัติเรื่องการทำร้ายร่างกายไว้ว่า ผู้ใดทำให้ผู้อื่นขาหักหรือแขนหักโดยไม่ยอมจ่ายค่าทำขวัญ ผู้นั้นจะถูกทำให้แขนหักหรือขาหักบ้าง ก็ได้ (วีรพงษ์ บุญญภาส, 2524, น. 14) ในกฎหมายของประเทศอื่น ๆ ก็บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน ส่วนในประเทศไทยพบหลักฐานบัญญัติไว้ในมังรายศาสตร์หรือกฎหมายพระเจ้ามังราย ลักษณะ วิวาท (ด่ากันตีกัน) อยู่หลายมาตรา (ประเสริฐ ณ นคร, 2542, น. 33-38) และกฎหมายตราสาม ดวง พระอัยการลักษณะวิวาทตีกันหลายมาตรา (มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, 2529, น.270-288) จึงเป็นที่เห็นได้ว่าการทำร้ายร่างกายมีมาคู่กับมนุษย์ คลินาร์ด และริชาร์ด ควินนีย์ (Marshall B.Clinard & Richard Quinney) ได้เสนอจัดแนวทาง จัดประเภทของ อาชญากรรม (Crime Typologies) ไว้ 3 ประการ และ ได้กำหนดระบบพฤติกรรมอาชญากรขึ้น เรียกว่า Criminal behavior systems โดยดูจากพื้นฐานของกฎหมายอาญาจากอาชญากรอาชีพ และจากสภาพแวดล้อมของกลุ่มพฤติกรรมอาชญากร รวมถึงกฎหมายที่มีผลต่อพฤติกรรม อาชญากรระบบพฤติกรรมอาชญากรดังกล่าว ได้จัดให้ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็น อาชญากรรมที่เป็นอาชญากรรมที่มีพฤติกรรมอาชญากรที่กระทำต่อบุคคลด้วยความรุนแรง (Violent Personal Criminal Behavior) และอาชญากรรมที่มีพฤติกรรมอาชญากรพื้นฐาน (Conventional Criminal Behavior) (สุดสงวน สุธีสร, 2547, น. 22-23) นักอาชญาวิทยาเป็น ความผิดพื้นฐานของทุกสังคมมนุษย์และทุกสังคมก็พยายามป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ความผิดนี้ตลอดมา ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างบัญญัติคุ้มครองสิทธิใน ชีวิต ร่างกายของคนในประเทศของตน

2.1 ลักษณะและองค์ประกอบของความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

ความผิดฐานทำร้ายร่างกายนี้ตามกฎหมายสมัยใหม่แบบยุโรปได้บัญญัติไว้ใน กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทร์ศก 127 หมวดที่ 2 ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย มาตรา 254 ว่า ผู้ใดมิได้มีเจตนาจะฆ่าให้ตาย แต่มันทำแก่เขาถึงบาดเจ็บ ทุพพลภาพก็ดี หรือทำ ให้เขาถึงวิกลจริตก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน กว่าสองปี และปรับไม่เกินกว่าร้อยบาทอีกโทษหนึ่ง (เสถียร วิชัยลักษณ์, 2498, น.115) ต่อมาเมื่อ

ประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา เมื่อปี พ.ศ. 2499 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2500 แล้วความผิดดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในหมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย มาตรา 295 ว่า ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรานี้มีข้อความทำนองเดียวกับมาตรา 254 แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญาเดิม แต่ใช้ถ้อยคำเสียใหม่ คือ อันตรายแก่กายหรือจิตใจแทนคำว่าบาดเจ็บทุพพลภาพหรือวิกลจริตตามกฎหมายเดิม อัตราโทษเดิมเป็นโทษจำคุกและปรับ เปลี่ยนมาเป็นโทษสามสถานซึ่งเป็นคุณ แก่ผู้กระทำความผิด (จิตติ ดิงศภัทิย์, 2524, น. 1936) องค์ประกอบความผิดในส่วนของกรกระทำ คือ ทำร้ายผู้อื่น ผู้อื่น หมายถึง บุคคลธรรมดาที่มีชีวิต ถ้าผู้ถูกทำร้ายถูกยิงตายทันที ผู้ที่ทำร้ายร่างกายภายหลังกลายเป็นทำต่อศพ ไม่ใช่ทำร้ายร่างกาย ตามที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยเป็นแบบอย่างไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 668, 669/2521 ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี โจทก์ นางสำราญ จัยกง โจทก์ร่วม นายฉาบ วิเลปนะ กับพวก จำเลย (ศาลฎีกา, <http://www.deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/docdetail.jsp>) ผลแห่งการกระทำ คือ เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ (จิตติ ดิงศภัทิย์, 2524, น. 1976)

ในเรื่องความหมายของการทำร้ายนั้น สุปัน พูลพัฒน์ (2514, น. 222) อธิบายไว้ว่า การทำร้ายตามมาตรานี้ ย่อมหมายถึง การกระทำโดยแรงกายภาพ คือ การใช้กำลังทางกาย เช่นการชก ต่อย ทุบ ตี ถีบ เตะ กระแทบ ผลัก จับ เหวี่ยง หรือด้วยอาวุธ เช่น ปืน มีด หอก ดาบ แหวนหลาว ไม้ หรืออื่น ๆ ที่สามารถให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจได้

ในส่วนการกระทำต่อกายนั้น จิตติ ดิงศภัทิย์ (2524, น. 1917-1924) อธิบายว่า ตามปกติบุคคลย่อมไม่มีอำนาจแต่ต้องร่างกายผู้อื่น แต่ก็มีกรณีที่เป็นธรรมเนียมประเพณีไม่ถือกันหรือยินยอมโดยปริยายไม่เป็นการทำร้าย เพราะฉะนั้นการแต่ต้องร่างกายบางอย่างเป็นการทำดีแก่ร่างกายมิใช่ทำให้เสียหาย เช่น ตัดผม บีบ นวด ทุบ ให้สบายกายสบายใจ ไม่เป็นการทำร้าย แต่การกระทำบางอย่างแม้กระทำด้วยความปรารถนาดีก็เป็นการทำให้เสียหายอยู่ในตัว เช่น การผ่าตัดจะแก้ตัวว่าไม่เป็นการทำให้เสียหายไม่เป็นการทำร้ายย่อมเป็นไปได้เพราะขัดกับสภาพของการกระทำนั่นเอง จึงต้องอ้างข้อแก้ตัวเป็นเหตุยกเว้นความผิด เช่น ความยินยอม เพราะมิฉะนั้นปัญหาว่าการกระทำเป็นการทำให้เสียหายแก่ร่างกายอันจะถือเป็นการทำร้ายหรือไม่ เช่น เอน้ำรดร่างกายเขาอาจถือเป็นการทำร้ายอย่างหนึ่งได้แม้จะรดน้ำมนต์ด้วยความปรารถนาดี แต่ผู้ถูกรดน้ำมนต์ไม่สมัครใจก็เป็นการทำร้าย แต่ถักรดน้ำมนต์ด้วยความบริสุทธิ์ใจด้วยความยินยอมของผู้ถูกรดน้ำมนต์ แม้จะเป็นความยินยอมที่เกิดจากความเชื่อมงายขัดต่อศีลธรรมอันดี

ความเห็นของคนทั่ว ๆ ไปคงไม่ถือเป็นการทำร้าย แต่ถ้าเป็นการหลอกลวงรดน้ำมนต์ แม้ผู้เสียหายยินยอมก็เป็นการทำร้าย ซึ่งความยินยอมที่ขัดต่อศีลธรรมไม่เป็นข้อแก้ตัวดังนี้ เป็นต้น

ในส่วนการกระทำต่อจิตใจนั้น จิตติ ดิงศภัทัย ให้ความเห็นว่า อาจจะทำให้เสียหาย เช่น ตกใจจนป่วยเจ็บ หรือจิตฟั่นเฟือนวิกลจริตไปก็ได้กรณีนี้เป็นการเสียหาย ถึงเป็นอันตรายแก่จิตใจเห็นได้ชัด แต่ถ้าจิตใจได้รับความกระทบกระเทือนน้อยกว่านั้น การวินิจฉัยก็ยากขึ้น เช่น เจ็บเท้าตบ ไม่ปรากฏว่ามีผลต่อจิตใจผู้กระทำอย่างไรในเรื่องนี้ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 273/2509 ระหว่าง ผู้ว่าคดีศาลแขวงธนบุรี โจทก์ นายสมบัติ สิทธิพร้อม จำเลย ว่า ความรู้สึกรู้ว่าถูกเหยียดหยาม เจ็บใจ แค้นใจ เป็นอารมณ์ หาใช่เป็นอันตรายต่อจิตใจไม่ อีกคดีหนึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1399/2508 ระหว่าง นายสมร สตารัตน์ โจทก์ พันตำรวจตรีบริสุทธิ์ บุตรานนท์ กับพวกรวม 6 คน จำเลย ว่า ตำรวจทุบตีและมัด ผู้ต้องหาไว้ใต้ถุนสถานีตำรวจแต่เดียวดาย โกลนโกลตาผู้ต้องหาอื่น ยังไม่เป็นอันตรายแก่จิตใจ จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาทั้งสองเรื่อง จิตติ ดิงศภัทัย เห็นว่า มิใช่เป็นข้อวินิจฉัยว่าเป็นการทำร้ายแก่จิตใจหรือไม่ ปัญหาว่าการกระทำอันใดเป็นการกระทำที่เสียหายแก่จิตใจอันเป็นการทำร้ายจิตใจหรือไม่ น่าจะต้องวินิจฉัยตามความคิดเห็นของคนทั่ว ๆ ไป ทำนองเดียวกับการกระทำต่อร่างกายเหมือนกัน การส่อเสียดยั่วเย้าแม้จะไม่ใช่ที่สบอารมณ์ย่อมไม่ถือกันว่าเป็นการทำให้เสียหายแก่จิตใจ การเหยียดหยาม คำว่า ทำให้โกรธ หรือการขู่ การหลอกให้กลัว แม้จะเห็นได้ว่าไม่ใช่การที่ผู้ถูกกระทำยินยอมให้ทำ ก็อาจไม่มีใครถือเป็นการทำให้เสียหายอันเป็นการทำร้ายต่อจิตใจ เป็นแต่เพียงทำให้เกิดอารมณ์อันไม่พึงปรารถนา แต่ถ้าถึงกับแกล้งยั่วให้โกรธ แกล้งขู่หรือหยอกให้ตกใจกลัวโดยกระทำอย่างรุนแรงตามความเห็นของคนทั่ว ๆ ไป อาจถือเป็นการกระทำที่เสียหายเป็นการทำร้ายแก่จิตใจได้ (จิตติ ดิงศภัทัย, 2524, น. 1917-1919)

ส่วนในเรื่องอย่างไรเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจนั้น จิตติ ดิงศภัทัย อธิบายไว้กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ว่าอย่างไรถือว่าเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ กฎหมายของต่างประเทศก็บัญญัติไว้ต่างกัน กฎหมายอังกฤษ มี The Offences against the Person Act (1861) ใช้คำว่า wound คือ บาดแผล ซึ่งหมายความว่า ต้องทำให้หนังแตก ไม่เพียงแต่หนังกำพร้าขาด แม้ปากแตกก็พอแล้ว รอยขีดข่วน ถลอกเพียงแค่หนังกำพร้าไม่เป็น wound เหตุนี้ จึงต้องมีโลหิตไหล เลือดเข้าใจต่อไปถึงกับว่า แผลถึงกระดูกหัก ถูกไฟลวก หรือแผลถูกตะปูแทง โลหิตออกภายใน แต่หนังไม่ขาดไม่เป็น wound กฎหมายอินเดีย The Penal Code มาตรา 319 ใช้คำว่า bodily pain, disease or infirmity ซึ่งมีคำอธิบายว่า ถ้าเป็นแต่เพียงเล็กน้อย อันบุคคลธรรมดาไม่ถือโทษ ไม่เป็นความผิด กฎหมายสวิส Code Penal Art. 123 ใช้คำว่า une atteinte à l' intégrité

Corporelle ou à la santé การกระทำร้ายต่อความบริสุทธิ์ของร่างกาย หรือต่ออนามัยเป็น lésion Corporelle Simple คือความเสียหายแก่กายอย่างธรรมดา กฎหมายเยอรมัน บัญญัติความผิด โดยถือเอา Physical ill treatment หรือ injury to health ซึ่งหมายถึง การรบกวนอย่างรุนแรงต่อ สภาพปรกติทางร่างกายหรือทำให้ความสมบูรณ์ทางร่างกายลดน้อยถอยลง โดยไม่ต้องถึงกับ ได้รับความเจ็บปวด การตัดผม ตัดหนวด ถ่มน้ำลายรดหน้า เป็นความผิด การทำให้เสียอนามัย หมายความว่า ทำให้เกิดความผิดปรกติทางร่างกายหรือจิตใจ เช่น ป่วยไข้ กฎหมายฝรั่งเศส มาตรา 309 ใช้คำว่า Coups et blessures ทุบตีและทำให้มีบาดแผล เช่น Contusion ฟกช้ำ plaice แผลสด ecchymosed ช้ำ ห้อเลือด หรือระบม Excoriation ถลอก Fracture แตกหรือหัก brûle น้ำร้อนลวก หรือน้ำกรดกัด Piqure ตุ่มบวม อักเสบ หรือรอยเย็บ ข้อความต่าง ๆ เหล่านี้ อาจช่วยให้เกิดความคิดเปรียบเทียบได้บ้างว่า ทำร้ายขนาดไหนถึงเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ซึ่งในที่สุดก็ต้องมอบปัญหานี้ไว้แก่ศาลที่จะวินิจฉัยโดยดุลพินิจ (จิตติ ดิงศภัทิย์, 2524, น. 1981-1983)

สำหรับองค์ประกอบภายในหรือที่เรียกว่าเจตนา นั้น หมายถึง เจตนาธรรมดา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 คือ ผู้กระทำร้ายมีเจตนาเพียงแต่ทำร้ายให้เกิดเสียหายแก่ กายหรือจิตใจเท่านั้น (สุปัน พูลพัฒน์, 2514, น. 235)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดขอบเขตของการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จึงประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

1. ทำร้ายผู้อื่น
2. เจตนาทำร้าย
3. มีผลเสียหายเกิดขึ้นแก่ร่างกายหรือจิตใจของผู้ถูกระทำ
4. ผลที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำของผู้กระทำ

การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของผู้พิพากษา
ในคดีทำร้ายร่างกาย

1. ขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ของศาล

1.1 การพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีโดยทั่วไปมี 2 ประเภท คือ ศาลแขวง และศาลจังหวัด ศาลแขวงเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีและมีอำนาจไต่สวนคดีหรือมีคำสั่งใด ๆ ซึ่งผู้พิพากษาคนเดียวมีอำนาจออกหมายเรียก หมายอาญา หรือหมายสั่งให้ส่งคนมาจากหรือไปยังจังหวัดอื่น หรือออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช้เป็นไปในทางวินิจจัย ชั่วคราวข้อพิพาทแห่งคดี มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกิน 300,000 บาท คดีอาญาที่มีโทษอย่างสูง จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 17, 24, 25) การพิจารณาคดีของศาลแขวงจะต้องเป็นไปโดยความรวดเร็ว สามารถฟ้องด้วยวาจาได้ หากจำเลยรับสารภาพในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนก็สามารถนำตัวจำเลยมาส่งให้พนักงานอัยการฟ้องได้ทันที โดยไม่ต้องสอบสวน หากจำเลยรับสารภาพ ศาลมีอำนาจที่จะทำคำพิพากษาไปในบันทึกคำฟ้อง คำรับสารภาพที่ศาลบันทึกไว้ได้ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 20) องค์คณะผู้พิพากษา โดยปกติศาลแขวงใช้องค์คณะผู้พิพากษาคนเดียว แต่จะลงโทษจำคุกเกิน 6 เดือน หรือปรับเกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ไม่ได้ หากจะลงโทษในอัตราเช่นนี้ต้องมีผู้พิพากษามาเป็นองค์คณะอีก 1 คน (พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 17, 24, 25, 26)

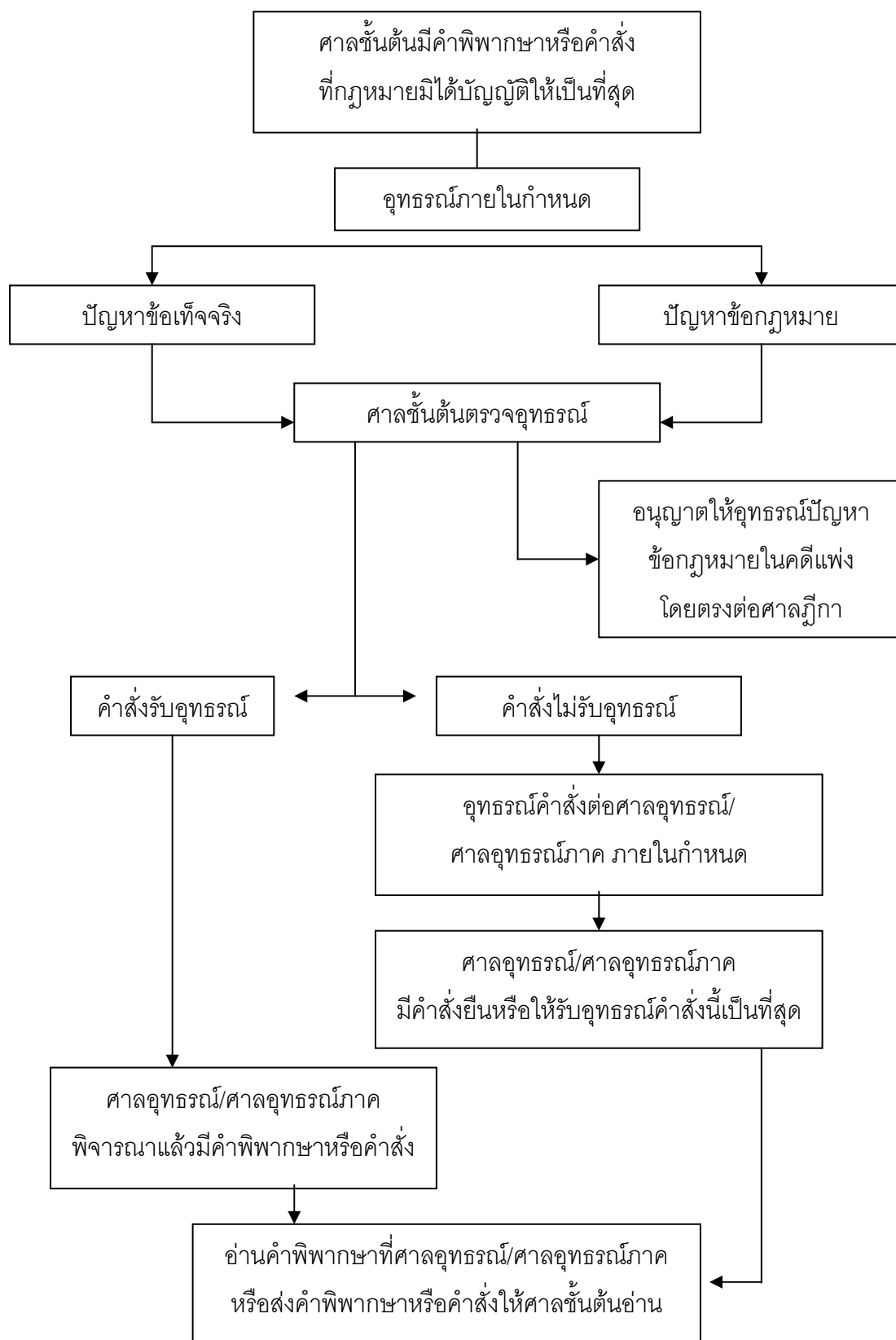
ศาลจังหวัด ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ และศาลอาญารธนบุรี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวงที่มีอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น (พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 18 และมาตรา 19 วรรคสอง) รวมถึงศาลแขวงด้วย การพิจารณาคดีอาญาของศาลจังหวัด ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ และศาลอาญารธนบุรี ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ คำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 157) ในการพิจารณาถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานก็ได้ แต่ถ้าเป็นคดีที่มีข้อหาในความผิดที่จำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น หรือจำเลยให้การปฏิเสธ

ศาลต้องสืบพยาน พังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 วรรคแรก และมาตรา 176 วรรคแรก)

1.2 การพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค เมื่อคู่ความที่ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลชั้นต้นยื่นอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นจะดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นตรวรับอุทธรณ์ โดยตรวจดูว่าควรจะรับส่งขึ้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือไม่ หากเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ถูกต้องก็มีคำสั่งรับเป็นอุทธรณ์ แล้วส่งสำเนาให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อให้ทำคำแก้อุทธรณ์ ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาอุทธรณ์ ถ้าส่งสำเนาอุทธรณ์แก้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้เพราะหาตัวไม่พบ หรือหลบหนี หรือจงใจไม่รับสำเนาอุทธรณ์ หรือได้รับคำแก้อุทธรณ์แล้ว หรือพ้นกำหนดแก้อุทธรณ์แล้ว ศาลชั้นต้นก็จะรับส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค เพื่อทำการพิจารณาพิพากษาต่อไป (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 198, 198 ทวิ และมาตรา 201) เมื่อศาลอุทธรณ์รับสำนวนแล้ว มีขั้นตอนโดยย่อดังนี้ เจ้าหน้าที่งานรับฟ้องตรวจสอบ ความถูกต้อง ขึ้นปกออกหมายเลขคดีดำ ลงสารบบ เขียนปลิว (เอกสารเกี่ยวกับสำนวนโดยย่อ) แล้วส่งสำนวนให้งานเก็บสำนวน และเอกสารจัดเก็บสำนวนไว้รอจ่ายให้แก่ผู้พิพากษาต่อไป หลังจากนั้น เจ้าหน้าที่งานรับฟ้องปลดปลิว แล้วนำปลิวเสนอประธานศาลอุทธรณ์หรือผู้พิพากษาที่ได้รับมอบหมายส่งจ่ายสำนวน เมื่อประธานศาลอุทธรณ์หรือผู้พิพากษาที่ได้รับมอบหมายส่งจ่ายสำนวนแล้ว เจ้าหน้าที่งานจ่ายสำนวนก็จะเบิกสำนวนไปจ่ายให้แก่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน ซึ่งได้รับการจ่ายสำนวนพิจารณาพิพากษาต่อไป เมื่อผู้พิพากษาพิจารณาและทำคำพิพากษาแล้ว ก็จะส่งสำนวนและร่างคำพิพากษาแก่เจ้าหน้าที่งานหลังคำพิพากษาเพื่อพิมพ์ ในขั้นตอนนี้มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของคำพิพากษาอีกยี่สิบวัน เสร็จแล้วผู้พิพากษา เจ้าของสำนวนและองค์คณะลงนามในคำพิพากษาที่พิมพ์และตรวจทานถูกต้องแล้ว หลังจากนั้นศาลอุทธรณ์ก็จะตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง แล้วส่งสำนวนและคำพิพากษาคืนศาลชั้นต้น เพื่ออ่านให้คู่ความฟังต่อไป (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2549, น. 834-846)

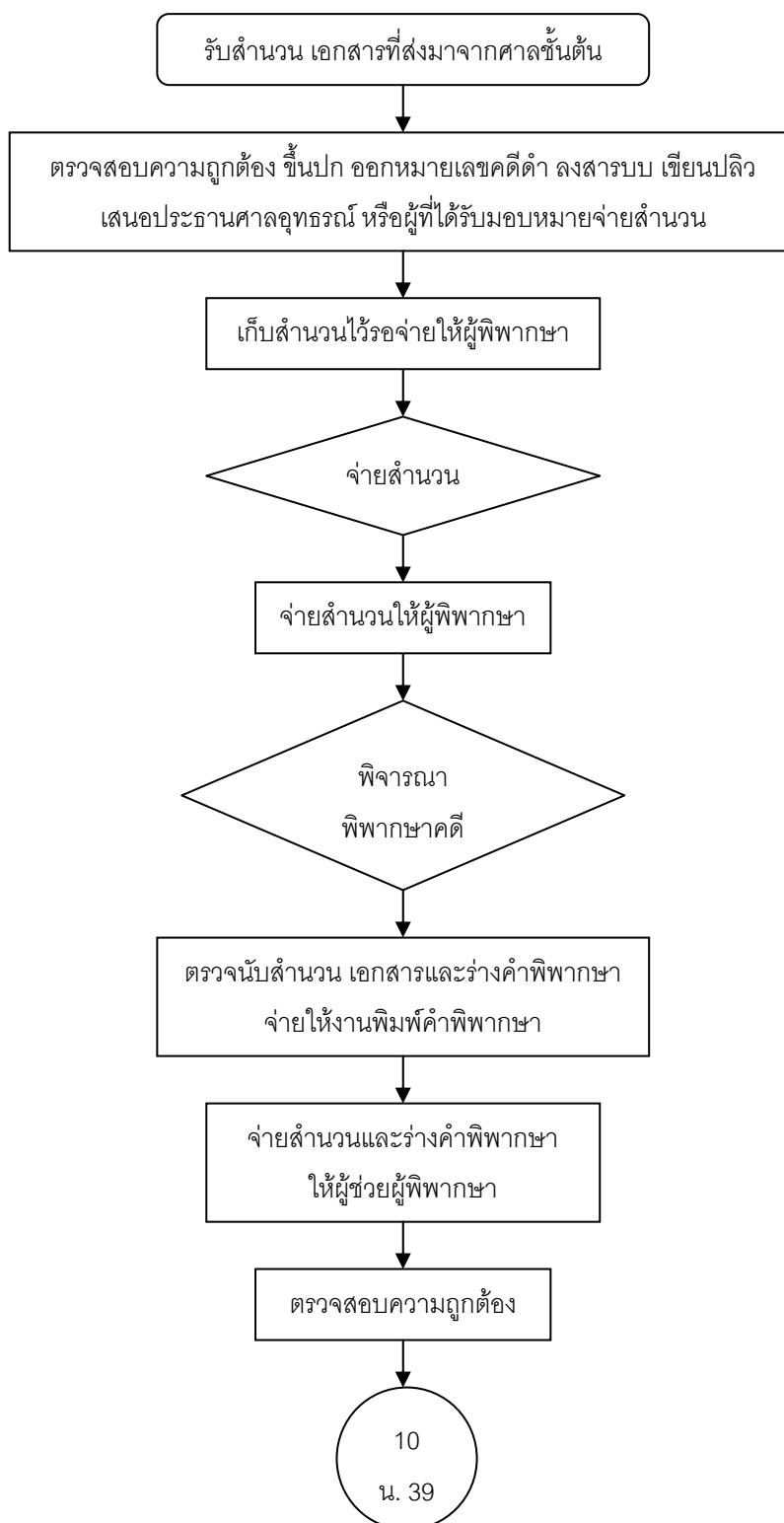
แผนภูมิที่ 2.1

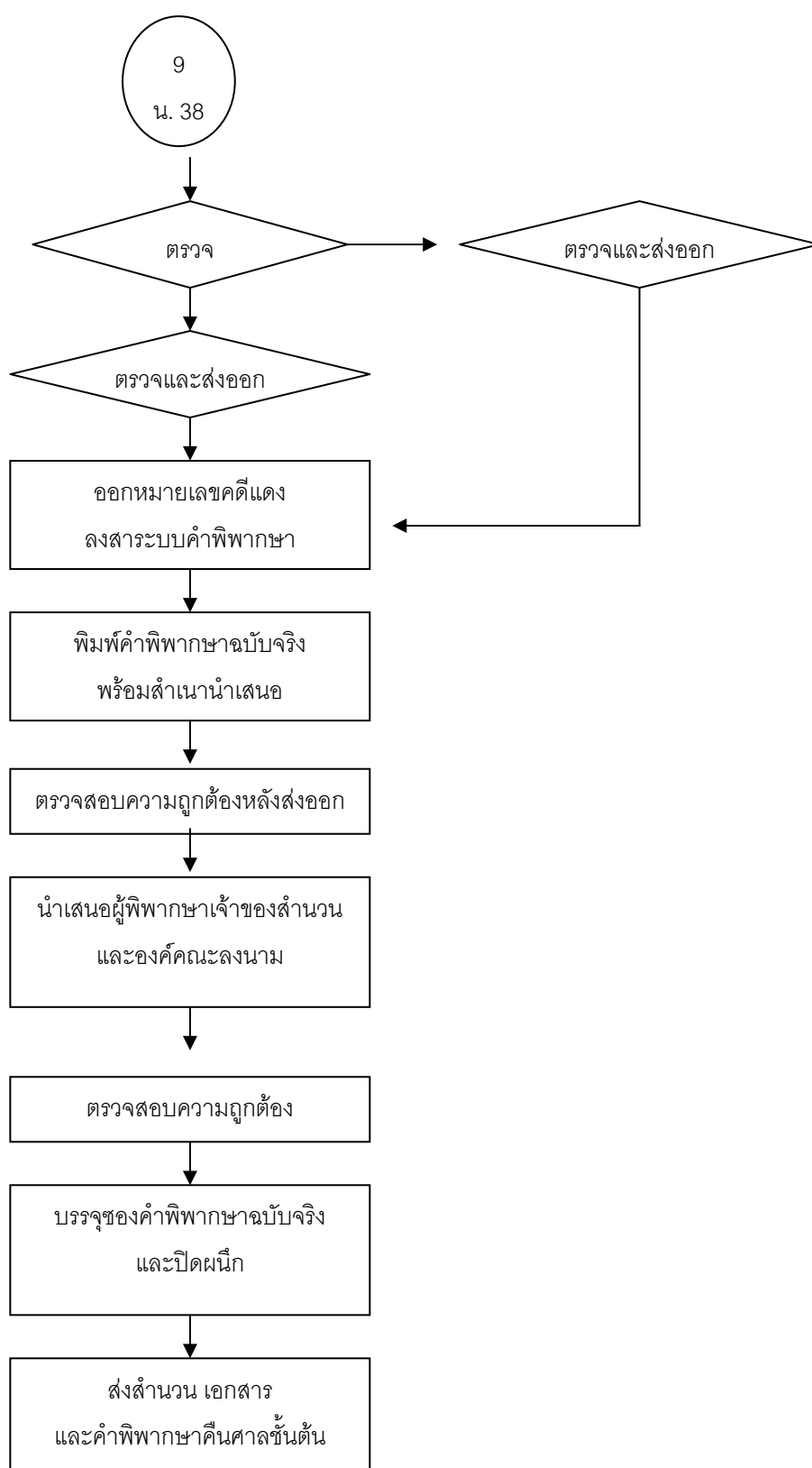
ผังแสดงคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค

แผนภูมิที่ 2.2

การปฏิบัติทางธุรการคดีที่ต้องทำเป็นคำพิพากษา (คดีธรรมดา)

ที่มา: ประยุกต์จากคู่มือการปฏิบัติราชการของตุลาการ

ขั้นตอนการปฏิบัติแผนภูมิที่ 2.2 : คดีที่ต้องทำเป็นคำพิพากษา (คดีธรรมดา)

1. เจ้าหน้าที่งานสารบรรณรับสำนวนคดีและเอกสารจากศาลชั้นต้น
2. เจ้าหน้าที่งานรับฟ้องตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมขึ้นปก ออกหมายเลขคดี
ดําลงสารบบ เขียนปลิว เพื่อเสนอประธานศาลอุทธรณ์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจ่ายสำนวน
3. เจ้าหน้าที่งานรับฟ้องส่งสำนวนให้งานเก็บสำนวนและเอกสาร จัดเก็บ
สำนวนไว้รอจ่ายให้ผู้พิพากษา
4. เจ้าหน้าที่งานรับฟ้องปลดปลิว แล้วนำปลิวเสนอประธานศาลอุทธรณ์หรือ
ผู้พิพากษาที่ได้รับมอบหมายส่งจ่ายสำนวน
5. เจ้าหน้าที่งานจ่ายสำนวนเบิกสำนวนไปจ่ายให้ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน
พิจารณาพิพากษา
6. ผู้พิพากษาพิจารณาพิพากษาคดี
7. เจ้าหน้าที่งานหลังคำพิพากษารับสำนวน เอกสาร และร่างคำพิพากษาจ่าย
ให้งานพิมพ์คำพิพากษาเพื่อพิมพ์ร่างคำพิพากษา
8. เลขานุการศาลอุทธรณ์จ่ายสำนวนและร่างคำพิพากษาให้ผู้ช่วยผู้พิพากษา
เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
9. ผู้ช่วยผู้พิพากษาตรวจสอบความถูกต้องของร่างคำพิพากษาและส่งร่างคำ
พิพากษาให้งานหลังคำพิพากษา สำนวนผู้ช่วยผู้พิพากษาเก็บไว้
- 10,10/1 รองประธานศาลอุทธรณ์ / ผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกฯ / ผู้พิพากษา
หัวหน้าคณะ ที่ได้รับมอบหมายตรวจและส่งออกคดีที่ได้รับมอบหมาย หรือตรวจคดีที่อยู่ในอำนาจ
ประธานศาลอุทธรณ์ที่จะส่งออก
11. ประธานศาลอุทธรณ์ตรวจและส่งออก
12. เจ้าหน้าที่งานสารบบคำพิพากษาออกหมายเลขคดีแดงและลงสารบบ
คำพิพากษา
13. เจ้าหน้าที่งานพิมพ์คำพิพากษาพิมพ์คำพิพากษารับจริงพร้อมสำเนาเพื่อ
นำเสนอผู้ช่วยผู้พิพากษา
14. ผู้ช่วยผู้พิพากษาตรวจสอบความถูกต้องของคำพิพากษาหลังส่งออก แล้วคืน
คำพิพากษาพร้อมสำนวนให้งานหลังคำพิพากษา
15. เจ้าหน้าที่งานหลังคำพิพากษานำคำพิพากษารับจริงพร้อมสำเนาเสนอ
ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนและองค์คณะลงนาม

16. เลขานุการศาลอุทธรณ์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบความถูกต้อง
17. เจ้าหน้าที่งานหลังคำพิพากษานำคำพิพากษานับจริง บรรจุของปิดผนึก
ลงนามกำกับรอยผนึกที่ซอง ส่วนสำนวนและฉบับตรวจจะเก็บไว้ที่งานหลังคำพิพากษา
18. เจ้าหน้าที่งานส่งสำนวนและคำพิพากษา (ส่วนคำพิพากษา) ดำเนินการส่ง
สำนวนเอกสารและคำพิพากษาคืนศาลชั้นต้น

การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์นั้นโดยปกติจะเพียงแต่ตรวจสำนวนแล้วทำคำพิพากษา มิได้มีการออกพิจารณาโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลยโดยนั่งบัลลังก์เหมือนการพิจารณาของศาลชั้นต้น แม้กฎหมายจะบัญญัติให้อำนาจกระทำได้อีกตาม สัญญา ธรรมศักดิ์ (2522, น. 805) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 240 ประกอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 และ มาตรา 203 ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ใช้ผู้พิพากษา 3 คน และใช้มติเสียงข้างมาก (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 184 ประกอบด้วยมาตรา 215 และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 27) แต่ถ้าประธานศาลอุทธรณ์หรือประธานศาลอุทธรณ์ภาคเห็นสมควรจะให้วินิจฉัยโดยมติที่ประชุมใหญ่ของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 208 ทวิ)

การพิจารณาคดีทำร้ายร่างกาย คดีทำร้าย การทำร้ายร่างกายต้องประกอบไปด้วยผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ฝ่าย คือ ผู้กระทำผิดฝ่ายหนึ่งและเหยื่ออีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นนอกจากรัฐซึ่งถือว่าเป็นผู้มีหน้าที่ในทางรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม จะมีอำนาจหน้าที่นำคดีขึ้นสู่ศาลโดยผ่านทางพนักงานอัยการก็ตาม เหยื่อก็ยังมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลในฐานะผู้เสียหายได้อีกทางหนึ่งด้วย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28) สำหรับศาลชั้นต้นที่จะเป็นศาลที่เริ่มต้นคดีนั้น หากเป็นการทำร้ายร่างกายทั่ว ๆ ไปไม่มีเหตุฉกรรจ์ กฎหมายบัญญัติระวางโทษจำคุกไว้ไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 4,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดในลักษณะนี้จึงต้องเริ่มต้นที่ศาลแขวง ส่วนกรณีทำร้ายเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส กฎหมายบัญญัติระวางโทษไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี คดีอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลจังหวัด ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ หรือศาลอาญารธนบุรี จึงเริ่มต้นคดีที่ศาลจังหวัด ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ หรือศาลอาญารธนบุรี แล้วแต่กรณี องค์คณะผู้พิพากษา ประสภารณและอายุการทำงานของผู้พิพากษา รวมตลอดถึงวิธีพิจารณา และ วัฒนธรรม องค์การศาลเหล่านี้มีความต่างกันจึงอาจส่งผลกระทบต่อคำพิพากษาศาลชั้นต้นและเมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลสูงก็อาจส่งผลกระทบต่อดุลพินิจของศาลสูงด้วย

2. สถิติคดีทำร้ายร่างกาย

อาชญากรรมประเภทนี้เป็นอาชญากรรมพื้นฐานที่เกิดขึ้นในทุกสังคมและ สร้างความหวาดระแวงภัยให้แก่ประชาชนทุกคน เนื่องจากทุกคนมีโอกาสตกเป็นเหยื่อ ของอาชญากรรมประเภทนี้ (สุดสงวน สุธีสร, 2547, น.123) มาร์แชล บี. รูนใหม่ อีกคนหนึ่งชื่อ ลาร์รี ซีเกล (Larry Siegel) ได้แบ่งประเภทของอาชญากรรมและจัดกลุ่มของอาชญากรรมประเภทนี้ไว้ในกลุ่มของอาชญากรรมรุนแรง (Violent Crime) ซึ่งมีสาเหตุมาจากครอบครัวที่ไม่มีประสิทธิภาพ ค่านิยมทางวัฒนธรรมและท้องถิ่น การรวมตัวกันเป็นกลุ่ม แก๊ง การใช้สารเสพติด การที่คนในสังคมสามารถพกพาอาวุธได้ บุคลิกภาพส่วนบุคคลที่สั่งสมมาจากการเรียนรู้ในครอบครัวที่ได้รับประสิทธิภาพและสัญชาตญาณของมนุษย์ (สุดสงวน สุธีสร, 2547, น. 23-25)สุดสงวน สุธีสร ได้ประเมินสถานการณ์ของอาชญากรรมประเภทนี้ไว้ว่า จากสถิติอาชญากรรมในรอบ 5 ปี ที่ผ่านมา (ประเมินเมื่อปี พ.ศ. 2547) อาชญากรรมประเภทนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี แต่มีสัดส่วนที่ไม่มากหรือไม่เพิ่มอย่างรวดเร็วนัก เฉลี่ยแล้วในแต่ละปีมีการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดประเภทนี้ประมาณ 40,000 คน (รวมทั้งความผิดต่อชีวิตและความผิดเกี่ยวกับเพศด้วย) อย่างไรก็ตามก็ยังมีอาชญากรรมประเภทนี้ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากส่วนมากเป็นความผิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่รู้จักกัน เช่น เพื่อนฝูงทะเลาะวิวาทกัน หรือเป็นคดีที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว เช่น สามีทำร้ายภรรยา ทำให้ไม่มีการร้องทุกข์กล่าวหาให้ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด (สุดสงวน สุธีสร, 2547, น. 123) ผู้ศึกษาได้ศึกษาสถิติคดีอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานศาลยุติธรรมแล้วพบว่า แนวโน้มเกี่ยวกับคดีประเภทนี้มีอัตราเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2540-2549 พบว่าสถิติคดีทำร้ายร่างกายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดมา

ตารางที่ 2.1

เปรียบเทียบจำนวนคดีที่ตำรวจได้รับแจ้งเหตุคดีทำร้ายร่างกาย
และจำนวนคดีที่จับคนร้ายได้ที่วราขานาจักร
ระหว่างปี พ.ศ. 2540 ถึงปี พ.ศ. 2549

	พ.ศ. 2540	พ.ศ. 2541	พ.ศ. 2542	พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549
จำนวนคดี ที่ได้รับแจ้งเหตุ	15,996	17,852	18,508	20,360	21,054	*	*	2,8714	28,244	25,790
จำนวนคดีที่จับได้	12,078	13,391	12,770	14,640	13,813	*	*	12,258	12,513	13,562

*ไม่มีข้อมูล

ที่มา: ประยุกต์จากข้อมูลในเว็บไซต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตารางที่ 2.2

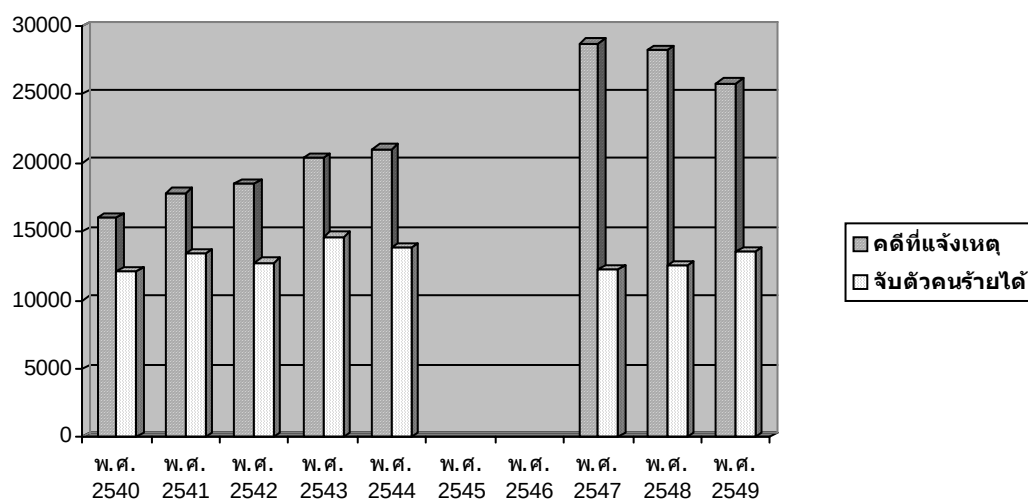
เปรียบเทียบจำนวนคดีทำร้ายร่างกายที่มีการนำเข้าสู่การพิจารณา
ของศาลชั้นต้นและศาลในชั้นอุทธรณ์ที่วราขานาจักร
ระหว่างปี พ.ศ. 2545 ถึงปี พ.ศ. 2549

จำนวนคดีที่นำเข้าสู่การพิจารณาของศาล	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549
ศาลชั้นต้น	19,038	20,250	23,424	22,541	21,656
ศาลอุทธรณ์	2,041	1,652	2,528	2,648	2,573

ที่มา: ประยุกต์จากรายงานสถิติคดีศาลที่วราขานาจักรประจำปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2549

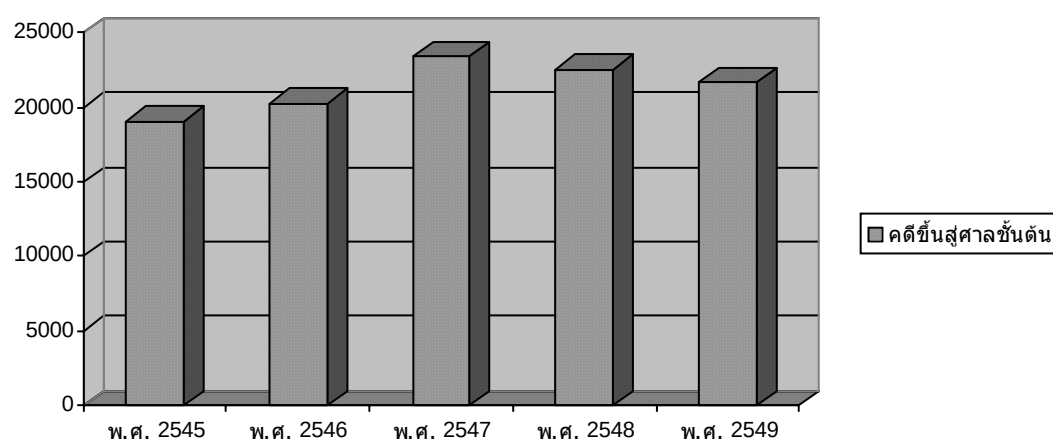
แผนภูมิที่ 2.3

เปรียบเทียบจำนวนคดีที่ตำรวจได้รับแจ้งเหตุทำร้ายร่างกาย
กับจำนวนคดีที่จับคนร้ายได้ทั่วราชอาณาจักร
ระหว่างปี พ.ศ. 2540 ถึงปี พ.ศ. 2549

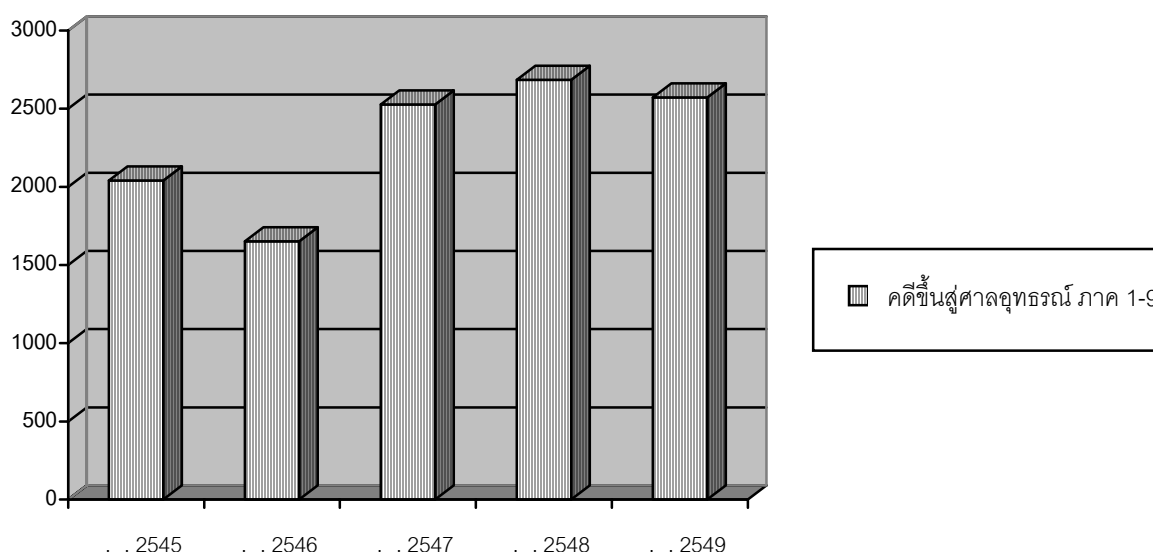

แผนภูมิที่ 2.4

สถิติคดีทำร้ายร่างกายที่มีการนำเข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้น
ทั่วราชอาณาจักรระหว่างปี พ.ศ. 2545 ถึงปี พ.ศ. 2549

แผนภูมิที่ 2.5
สถิติคดีทำร้ายร่างกายที่มีการนำขึ้นสู่การพิจารณาของ
ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคที่วราชอาณาจักร
ระหว่างปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2549

3. โทษและมาตรการที่ศาลนำมาใช้

3.1 รูปแบบของการลงโทษกระแสหลัก

นัทธี จิตสว่าง กล่าวถึงรูปแบบของการลงโทษไว้ว่า วิธีการลงโทษหรือรูปแบบในการที่สังคมจะนำมาใช้ในการลงโทษและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนั้นมีหลายรูปแบบ ซึ่งจะแปรเปลี่ยนไปตามความเชื่อของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัยว่าวิธีการหรือรูปแบบดังกล่าวจะเป็นการลงโทษหรือปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เหมาะสมที่สุดและทำให้สมประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ ในการลงโทษได้ วิธีการลงโทษหรือรูปแบบในการลงโทษแบบต่าง ๆ ที่ได้มีการนำมาใช้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาจจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ดังนี้ (นัทธี จิตสว่าง, ม.ป.ป., น. 32-38)

1. การลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายและการทรมาน วิธีนี้เป็นวิธีการลงโทษที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในโบราณโดยเฉพาะในยุโรปสมัยกลาง ประเทศตะวันออกกลาง และประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย โดยวิธีการลงโทษหลายรูปแบบ เช่น

1.1 การเยียน

1.2 การตัดอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วน (Mutilation)

1.3 การใส่ข้อคา (Stack and Pillory)

1.4 การประจาน (Branding)

2. โทษประหารชีวิต (Capital Punishment) การประหารชีวิตนับว่าเป็นวิธีการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุดอีกอย่างหนึ่ง วิธีการประหารชีวิตในสมัยโบราณก็มีหลายวิธี วิธีที่นิยมกันมากในการประหารชีวิตในสมัยโบราณคือ

2.1. กดให้จมน้ำตาย (Drowning)

2.2. เอาหินขว้างให้ตาย (Stoning to Death)

2.3. เอาไฟครอกหรือเผาให้ตาย (Burning)

2.4. การตัดศีรษะ (Beheading)

2.5. การแขวนคอ (Hanging)

2.6. การยิงให้ตาย (Shooting or the Firing Squad)

2.7. การใช้เก้าอี้ไฟฟ้า (Electrocution)

2.8. การใช้ก๊าซ (Gas Chamber)

2.9. การประหารโดยการฉีดยา (Lethal Injection)

3. โทษจำคุก (Imprisonment) การลงโทษจำคุกเริ่มต้นใช้กันในสมัยศตวรรษที่ 13 เริ่มต้นด้วยการมีตะราง (Jail) สำหรับควบคุมผู้ที่อยู่ระหว่างไต่สวนหรือพิจารณาในข้อหาว่าได้กระทำความผิดกฎหมาย ต่อมาในปี ค.ศ. 1552 จึงได้มีโรงเรียนดัดสันดาน (House of Correction) ขึ้นในประเทศอังกฤษ เพื่อเป็นที่ควบคุมพวกที่จะจัดไปทำงานและเกียจคร้านและคนจรจัด พวกเด็กเกเร คนขอทาน ต่อมาก็ได้จัดตั้งเพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ ในประเทศต่าง ๆ ในยุโรป จนศตวรรษที่ 17 ทั้งคุกและโรงเรียนดัดสันดานก็กลายเป็นสถานที่สำหรับคุมขังนักโทษที่มีโทษเบา (นัทธี จิตสว่าง, ม.ป.ป., น. 39) เรือนจำสมัยใหม่แห่งแรกเกิดขึ้นในอาณานิคมอเมริกาในปลายศตวรรษที่ 18 ที่มลรัฐเพนซิลวาเนีย โดยมุ่งเน้นควบคุมเพื่อให้สำนึกผิด เน้นการขังเดี่ยว เพื่อให้ไม่ถูกรบกวนสมาธิจากผู้ต้องขังอื่นหรือผู้ต้องขังอื่นซึ่งเป็นไปตามหลักศาสนา เรียกการจำคุกแบบนี้ว่า Pennsylvania System เรือนจำอีกแห่งหนึ่งที่ก่อตั้งขึ้นในเวลาเดียวกันอยู่ที่เมืองฮอบเบอร์น มลรัฐนิวยอร์ก เป็นเรือนจำที่มุ่งเน้นให้ผู้ต้องขังได้รับการฟื้นฟูโดยการทำงานหนักในเรือนจำ ต่อมาอังกฤษไม่สามารถส่งนักโทษไปอยู่ในอาณานิคมได้เพราะได้ส่งไปมากแล้ว จึงได้สร้างเรือนจำขึ้น (Philip L. Reichil, 1999, pp. 253-261) ต่อมาได้พัฒนานำไปสู่รูปแบบของการใช้สถานที่ควบคุม

และฝึกวิชาชีพผู้กระทำผิดเช่นเดียวกับเรือนจำและทัณฑสถานในปัจจุบัน (นัทธี จิตสว่าง, ม.ป.ป., น. 39)

4. โทษกักขัง โทษกักขังเป็นโทษที่บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันผลร้ายจากการที่ผู้ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เพิ่งได้รับโทษจำคุกระยะสั้น ไม่ให้เข้าปะปนกับผู้ที่ต้องโทษจำคุกอยู่แล้วในเรือนจำ (จิตติ ติงศภัทิย์, 2541, น. 906) สถานที่กักขังจึงต้องไม่ใช่เรือนจำ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24)

5. โทษปรับ โทษปรับเป็นโทษที่บังคับเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ทรัพย์สินที่จะบังคับเอานั้น คือ เงิน หากเป็นการบังคับเอาจากทรัพย์อื่น ๆ ก็ไม่ใช่โทษปรับ และค่าปรับดังกล่าวต้องตกเป็นของแผ่นดิน (วีรพงษ์ บุญญะภาส, 2549, น. 23) วิธีการกำหนดโทษปรับมี 3 แบบ คือ (วีรพงษ์ บุญญะภาส, 2549, น. 26)

5.1. การกำหนดโทษปรับไว้อย่างเด็ดขาด (Definite) คือ ระบุจำนวนค่าปรับไว้ตายตัว ศาลไม่มีโอกาสใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับได้

5.2. การกำหนดโทษปรับไว้อย่างสัมพันธ์ (Relative) หมายถึงการกำหนดกรอบของโทษปรับไว้เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดอัตราค่าปรับในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การกำหนดขั้นสูงแต่ไม่กำหนดขั้นต่ำ หรือการกำหนดขั้นต่ำ แต่ไม่กำหนดขั้นสูงตลอดจนกำหนดทั้งขั้นสูงและขั้นต่ำก็ได้

5.3. การกำหนดโทษปรับแต่ไม่ระบุอัตราโทษที่แน่นอน เช่น การกำหนดโทษปรับ แต่ไม่ระบุอัตราโทษไว้ว่าปรับเท่าใด กฎหมายที่จะกำหนดโทษปรับไว้เช่นนี้มักจะเป็นโทษสถานเบา

6. โทษริบทรัพย์สิน การริบทรัพย์สินเป็นโทษที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งในครั้งนั้นลักษณะเป็นโทษแท้ คือ ริบทรัพย์สินทั้งหมดของผู้กระทำความผิดเอาเป็นของรัฐทั้งสิ้น เรียกว่า ริบราชบาตร (La Confiscation Générale) โทษเช่นนี้มีผลร้ายตกแก่ครอบครัวของผู้ต้องโทษมากเกินไป กฎหมายจึงยกเลิกเสีย (แต่ก็มีบางประเทศยังใช้อยู่) และเปลี่ยนมาเป็นการริบทรัพย์สินเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิด (La Confiscation Spéciale) การริบทรัพย์สินเปลี่ยนลักษณะมาเป็นโทษปะปนกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย การริบทรัพย์สินอาจกระทำเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลจากการกระทำความผิดของตนโดยริบสิ่งที่ได้มาในการกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะเป็นการลงโทษ หรืออาจริบทรัพย์สินที่บุคคลมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพราะยังไม่มีมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น การริบทรัพย์สินอาจเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา หรือเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น โดยเฉพาะก็ได้

และอาจเป็นการริบโดยเด็ดขาด หรือเป็นการริบที่อยู่โดยพลการของศาลก็ได้ (จิตติ ตึงศภัทัย, 2521, น. 929-930)

3.2 รูปแบบของการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยวิธีการคุมประพฤติ

การคุมประพฤติเป็นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ด้วยวิธีการไม่ควบคุมตัวโดยการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติ เพื่อให้ผู้กระทำผิดกลับไปใช้ชีวิตในสังคมตามปกติการคุมประพฤติจึงเป็นวิธีการที่เปลี่ยนแนวความคิดจากวิธีการลงโทษมาเป็นวิธีการบำบัดฟื้นฟู และจากการลงโทษจำคุกมาเป็นการเลี้ยงโทษจำคุก โดยมีพนักงานคุมประพฤติคอยดูแลช่วยเหลือให้บุคคลดังกล่าวสามารถแก้ไขปรับปรุงนิสัยและความประพฤติของตน ภายใต้การช่วยเหลือของชุมชน เฉพาะอย่างยิ่งการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรมและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้สามารถลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติได้อย่างชัดเจน งานคุมประพฤติเป็นงานที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งอยู่ในขั้นตอนทั้งก่อนพิพากษาคดีของศาล หลังการพิพากษาคดี และในกรณีที่ยำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกมาระยะเวลาหนึ่ง และได้รับโอกาสการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษ ผู้ต้องขังรายการดังกล่าวก็ต้องถูกคุมความประพฤติไว้เช่นกันในการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอนดังกล่าวมีพนักงานคุมประพฤติ (Probation Officer) เป็นผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งการที่จะทำให้การแก้ไขฟื้นฟูบรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริงจะต้องประกอบด้วย กระบวนการสืบเสาะข้อเท็จจริง และทำความเข้าใจเกี่ยวกับจำเลย (Social Investigation) และกระบวนการควบคุมและสอดส่อง (Supervision) ซึ่งพนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือดูแลผู้กระทำผิดนั้น ๆ โดยการนำทรัพยากรในชุมชนเข้ามาช่วยเหลือเรียกว่า งานกิจกรรมชุมชน (Community Affairs) โดยมุ่งหวังให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีและกลับคืนสู่ชุมชนอย่างมีคุณค่าต่อไป (กรมคุมประพฤติ, <http://203.154.185.6/web/indese.php?q=node/10>)

3.3 รูปแบบของการลงโทษระดับกลาง

การลงโทษระดับกลางหรือการลงโทษระดับปานกลาง (Intermediate Sanctions) หมายถึง ทางเลือกแทนการควบคุมความประพฤติและการจำคุกแบบดั้งเดิม โดยมีการจัดการระดับกลาง (midrange disposition) เพื่อใช้กับผู้กระทำผิดในชุมชนซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการโต้ตอบต่อการกระทำผิดได้ดีกว่าการใช้การคุมความประพฤติหรือใช้การจำคุก แต่เพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ใช้การสอดส่องแบบเข้มงวด (Intensive Supervision) การกักขังที่บ้าน (Home Arrest) การใช้อุปกรณ์ควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) หรือการเข้าค่ายแบบทหาร (Boot Camp) เป็นต้น เพราะในขณะที่ผู้กระทำผิดจำนวนหนึ่งอาจใช้วิธีการให้กลับคืน

ผู้สังคมได้เลย อีกจำนวนหนึ่งไม่ควรถูกปล่อยออกสู่สังคม แต่กระนั้นก็ยังมีความคิดอีกกลุ่มหนึ่งที่ควรถูกลงโทษที่เบาว่าการจำคุก แต่ต้องหนักกว่าถูกปรับหรือถูกคุมความประพฤติปกติ (McCarthy and McCarthy, 1997, p. 3) การลงโทษระดับกลางจึงเป็นวิธีการสำหรับผู้กระทำผิดที่ใช้กระบวนการสอดส่องดูแลหนักกว่าการคุมประพฤติแบบปกติ แต่ยังไม่ถึงขั้นจำคุกเต็มรูปแบบ ศาลจะสั่งใช้วิธีการนี้หากเห็นว่าการคุมประพฤติแบบเดิมเบาเกินไป แต่การจำคุกก็ยังไม่จำเป็นหรืออาจรุนแรงเกินไป (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, ม.ป.ป., น.18-19) มลรัฐจอร์เจียเป็นต้นแบบของการใช้มาตรการลงโทษระดับกลาง (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, ม.ป.ป., น. 21) มาตรการลงโทษระดับกลางที่เป็นหลักใหญ่ ๆ มีดังนี้ (Abadinsky, 1997, pp. 411-413)

1. การทำงานบริการสังคม (Community Service) เป็นเงื่อนไขพิเศษให้ผู้กระทำผิดทำงานชดเชยให้ชุมชนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนภายใต้การดูแลสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติ

2. การควบคุมความประพฤติแบบเข้มงวด (Intensive Probation : IPS/ISP) เป็นวิธีการสอดส่องที่เข้มข้นกว่าการคุมประพฤติแบบปกติ สำหรับผู้กระทำผิดที่มีโทษหนัก (Felony) และอาจมีความเสี่ยงต่อชุมชน หลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ในกรณีนี้ คือ ต้องพบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ 1-4 ครั้ง ต่อสัปดาห์ อาจเป็นที่บ้าน ที่ทำงาน ตอนกลางคืน หรือวันหยุดสุดสัปดาห์

3. ศูนย์เลี้ยงโทษจำคุก (Probation Diversion (Enter)) ผู้พิพากษาอาจสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติต้องเข้าอยู่ในศูนย์นี้โดยถือว่าเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการคุมความประพฤติการใช้ชีวิตในศูนย์นี้ก็คือ ทำงานตามปกติของตนในชุมชน ทำงานบริการสังคมกับหน่วยงานทั่วไป และอาจต้องเข้าโปรแกรมการศึกษาหรือรับคำปรึกษาแนะแนว ผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องจ่ายเงินเป็นค่าเช่าห้อง ค่าอาหาร ค่าปรับ ค่าชดเชยความเสียหาย และค่าอุปกรณ์ครอบครัวของตนเอง

4. ศูนย์กักขังผู้ถูกคุมความประพฤติ (Probation Detention Center) เป็นที่พักสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติในชุมชน แต่ค่อนข้างแน่นหนา และมีกฎระเบียบเคร่งครัดกว่าศูนย์เลี้ยงโทษจำคุก ผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องทำงานบริการสังคมด้วย โดยอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ตลอดเวลา

5. การคุมความประพฤติแบบค่ายทหาร (ค่ายรองเท้าบู๊ต : Probation Boot Camp, Shock Incarceration, Shock Probation, Split Sentence) เป็นโปรแกรมที่ใช้กับผู้กระทำผิดอุกฉกรรจ์ (Felony) อายุระหว่าง 17-30 ปี แทนการลงโทษระยะยาว โดยใช้ระยะเวลาในโปรแกรม 90 วัน วิธีการที่ใช้จะเป็นการฝึกแบบทหาร หลังจากออกจากโปรแกรมแล้วจะถูกคุมความประพฤติต่อ

ตารางที่ 2.3
ทางเลือกในการพิพากษาคดีเพื่อใช้มาตรการลงโทษระดับกลาง
ของมลรัฐจอร์เจีย

BASIC PROBATION	<u>การคุมความประพฤติแบบปกติ</u> ผู้ถูกคุมความประพฤติจะได้รับการประเมินความต้องการเพื่อกำหนด ระยะเวลารายงานตัว
COMMUNITY SERVICE	<u>การทำงานบริการสังคม</u> เป็นเงื่อนไขพิเศษให้ผู้กระทำผิดทำงานชดเชยให้ชุมชน โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ภายใต้การดูแลสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติ
INTENSIVE PROBATION (IPS/ISP)	<u>การคุมความประพฤติแบบเข้มงวด</u> เป็นวิธีการสอดส่องที่เข้มข้นกว่าการคุมประพฤติแบบปกติ สำหรับผู้กระทำผิดที่มี โทษหนัก (Felony) และอาจมีความเสี่ยงต่อชุมชน หลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ในกรณีนี้ คือ ต้องพบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ 1-4 ครั้ง ต่อสัปดาห์ อาจเป็น ที่บ้าน ที่ทำงานตอน กลางคืน หรือวันหยุดสุดสัปดาห์
PROBATION DIVERSION CENTER	<u>ศูนย์เสี่ยงโทษจำคุก</u> ผู้พิพากษาอาจสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติต้องเข้าอยู่ในศูนย์นี้ โดยถือว่าเป็นเงื่อนไข หนึ่งของการคุมความประพฤติ การใช้ชีวิตในศูนย์นี้ก็คือ ทำงานตามปกติของตนใน ชุมชน ทำงานบริการสังคมกับหน่วยงานทั่วไปและอาจต้องเข้าโปรแกรมการศึกษาหรือ รับคำปรึกษาแนะแนว ผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องจ่ายเงินเป็นค่าเช่าห้อง ค่าอาหาร ค่าปรับ ค่าชดเชยความเสียหาย และค่าอุปกรณ์ครอบครัวของตนเอง
PROBATION DETENTION CENTER	<u>ศูนย์กักขังผู้ถูกคุมความประพฤติ</u> เป็นที่พักสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติในชุมชน แต่ค่อนข้างแน่นหนา และ มีกฎระเบียบเคร่งครัดกว่าศูนย์เสี่ยงโทษจำคุก ผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องทำงาน บริการสังคมด้วย โดยอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ตลอดเวลา
PROBATION BOOT CAMP (Shock Incarceration) (Shock Probation) (Split Sentence)	<u>การคุมความประพฤติแบบค่ายทหาร (ค่ายรองเท้าบู๊ต)</u> เป็นโปรแกรมที่ใช้กับผู้กระทำผิดอุกฉกรรจ์ (Felony) อายุระหว่าง 17-30 ปี แทนการ ลงโทษระยะยาว โดยใช้ระยะเวลาในโปรแกรม 90 วัน วิธีการที่ใช้ จะเป็นการ ฝึกแบบทหาร หลังจากออกจากโปรแกรมแล้วจะถูกคุมความประพฤติต่อ
PRISON	<u>การใช้เรือนจำ</u> เป็นวิธีการสุดท้ายสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคมอย่างรุนแรง หรือสำหรับผู้กระทำผิดที่ใช้ทางเลือกอื่นไม่ได้ผล

ที่มา: ประยุทธ์จากศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, รวมบทความทางวิชาการด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและ
 การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด, ม.ป.ป.

3.4 โทษตามกฎหมายของประเทศต่างๆ

การลงโทษตามกฎหมายอังกฤษ เดิม Criminal Justice Act 1991 และ Power of Criminal Court (Sentencing) Act 2000 กำหนดให้ศาลอาญามีอำนาจสั่งบังคับใช้มาตรการอาญา 23 กรณี ต่อมา Criminal Justice Act 2003 กำหนดมาตรการลงโทษโดยเน้นการควบคุมบุคคลอันตรายไว้ควบคู่กับการควบคุมโดยชุมชน จึงเพิ่มมาตรการลงโทษเป็นการลงโทษในเรือนจำและการลงโทษในชุมชนดังนี้ (ณรงค์ ใจหาญ, 2549, น. 18-21)

1. โทษจำกักเสรีภาพให้อยู่ในสถานที่ควบคุมตามกฎหมาย (Custodial Sentence) ซึ่งได้แก่ โทษจำคุก (Imprisonment) โทษกักขัง (Detention) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการรอการลงโทษ (Suspended Sentence) และการจำคุกผ่อนส่งหรือสลับสัปดาห์ (Intermittent Custody) ด้วย

2. โทษที่ศาลออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษในชุมชน (Community Orders) ซึ่งศาลมีอำนาจสั่งแก่ผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป โดยอาจสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังนี้

- 2.1 สั่งให้ทำงานโดยไม่จ่ายค่าตอบแทน (Unpaid work requirement)
- 2.2 สั่งให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด (Activity requirement)
- 2.3 สั่งให้เข้าโปรแกรม (Programme Requirement)
- 2.4 สั่งห้ามกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด (Prohibited requirement)
- 2.5 สั่งห้ามออกนอกสถานที่ (Curfew Order)
- 2.6 สั่งห้ามเข้าสถานที่หรือเขตกำหนด (Exclusion Requirement)
- 2.7 สั่งให้อยู่ในสถานที่กำหนด (Residence Requirement)
- 2.8 สั่งให้บำบัดรักษาโรคจิต (Mental Health Treatment)
- 2.9 สั่งให้บำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด (Drug Rehabilitation Requirement)
- 2.10 สั่งให้ฟื้นฟูผู้ติดสุรา (Alcohol Treatment Requirement)
- 2.11 สั่งให้อยู่ในการคุมประพฤติ (Supervision Requirement)
- 2.12 สั่งให้เข้าศูนย์ฝึกอบรม กรณีมีอายุต่ำกว่า 25 ปี (Attendance Centre Requirement)

Requirement)

กรณีที่ศาลมีคำสั่งห้ามออกนอกสถานที่หรือห้ามเข้าเขตกำหนด (Exclusion Requirement) ศาลต้องออกคำสั่งให้ใช้เครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring)

ด้วย ส่วนคำสั่งอื่น ๆ อาจมีคำสั่งให้ใช้เครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ได้หากศาลเห็นว่ามีความจำเป็น

การกำหนดโทษจำคุกในกฎหมายอังกฤษถ้าเป็นความผิดคอมมอนลอว์ (Common Law) ศาลคอมมอนลอว์มีดุลพินิจกำหนดโทษจำคุกมีกำหนดเวลาตามที่ศาลเห็นสมควรจนถึงจำคุกตลอดชีวิต แต่ในปัจจุบัน ความผิดส่วนใหญ่เป็นความผิดที่กำหนดไว้ ตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรและกำหนดโทษไว้ตายตัวตามกฎหมาย และความผิดที่กำหนดโทษขึ้นสูงไว้โดยมีทั้งโทษจำคุกตลอดชีวิตจนถึงจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน

การกำหนดโทษปรับ โทษริบในกฎหมายอังกฤษนั้น ความผิดที่ไม่อาจ ลงโทษปรับ คือ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder) และความผิดตามมาตรา 109-11 แห่ง Power of Criminal Court (Sentencing) Act 2000 หรือในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอื่นที่ไม่อาจ ลงโทษปรับ เช่น ส่งไปบำบัดรักษาในโรงพยาบาล หรือยกฟ้อง ส่วนความผิดฐานอื่น ๆ ศาล Magistrate และศาล Crown Court มีอำนาจลงโทษปรับได้ อย่างไรก็ดีในบางฐานความผิด ที่กฎหมายกำหนดโทษปรับไว้แน่นอนตามกฎหมาย ตำรวจหรือเจ้าพนักงานผู้บังคับให้เป็นไป ตามกฎหมายสามารถปรับผู้กระทำความผิดได้ โทษปรับในการพิจารณาแบบ Summary Trial นั้น อังกฤษได้ปรับปรุงกฎหมายโดยกำหนดจำนวนโทษปรับเป็นระดับชั้นโทษปรับ (Standard Scale) เพื่อใช้กับความผิดที่พิจารณาแบบ Summary Trial ซึ่งแต่ละระดับชั้นโทษปรับนั้นจะกำหนดอัตราโทษปรับขึ้นสูงไว้ซึ่งอัตรา ดังนี้

ระดับ 1	200 ปอนด์
ระดับ 2	500 ปอนด์
ระดับ 3	1,000 ปอนด์
ระดับ 4	2,500 ปอนด์
ระดับ 5	5,000 ปอนด์

การลงโทษตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา กฎหมายอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่จะบัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดและอัตราโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ ไว้ในมาตราเดียวกัน แต่บางครั้งกฎหมายเพียงกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด Felony หรือ Misdemeanor เท่านั้น แต่ไม่ระบุอัตราโทษไว้ในมาตราเดียวกัน เพราะจะมีบทมาตราทั่วไปเกี่ยวกับอัตราโทษไว้ เรียกว่า General penalty clause ซึ่งอัตราโทษของแต่ละความผิดก็จะแตกต่างกันไปตามความร้ายแรงของความผิด (Severity Gravity) ทั้งนี้โทษของแต่ละความผิดที่แตกต่างกันไป ความร้ายแรงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการกำหนดระดับชั้น (Gradations) ของโทษเอาไว้

ในกฎหมายนั่นเอง บางมลรัฐที่ยังไม่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต โทษสูงสุดในระบบกฎหมาย ก็คือ โทษประหารชีวิต โทษที่รุนแรงรองลงไปและเป็นรูปแบบโทษที่ใช้เป็นหลักในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ โทษจำคุก ซึ่งอาจจำแนกเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีโอกาสพักการลงโทษและโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสพักการลงโทษ (Life without parole) ส่วนกำหนดเวลาสูงสุดในการจำคุกแบบมีกำหนดเวลานั้นแต่ละมลรัฐก็กำหนดแตกต่างกันออกไป เช่น ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกากำหนดไว้ 20 ปี รัฐมินนิโซตากำหนดไว้ที่ 40 ปี เป็นต้น

การกำหนดโทษ โทษจำคุกนั้นศาลอาจกำหนดโทษจำคุกแล้วรอการลงโทษไว้ โดยกำหนดเงื่อนไขให้คุมประพฤติก็ได้ หรือจะคุมความประพฤติโดยไม่จำต้องวางโทษจำคุกก่อนก็ได้ โทษที่ใช้รองลงมาแต่ไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก คือ โทษปรับ ซึ่งมลรัฐส่วนใหญ่จะใช้โทษปรับที่มีกำหนดอัตราแน่นอน แต่บางรัฐก็จะใช้ระบบปรับรายวัน (day – fines) แต่ถ้าศาลเห็นสมควรศาลจะใช้การลงโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment) ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นก็ได้ (ณรงค์ ใจหาญ, 2549, น. 22-23)

การลงโทษตามกฎหมายฝรั่งเศส ระบบการกำหนดโทษและการลำดับชั้นโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสถือเป็นระบบที่มีความชัดเจนทั้งในด้านการแบ่งแยกประเภทของโทษและการลำดับความรุนแรงของโทษในแต่ละชั้น การแบ่งแยกประเภทของโทษในระบบกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสนั้นจะมีความสัมพันธ์กับหลักการแบ่งแยกประเภทความผิดที่เรียกว่า การแบ่งแบบไตรภาคี (Tripartite Classification) คือ ความผิดอุกฤษฏ์โทษ มัชฌิมโทษ และลหุโทษ ส่วนในแต่ละประเภทของโทษ มีการจัดลำดับชั้นโทษตามความหนักเบาของโทษ สำหรับโทษที่สามารถจัดแบ่งชั้นของโทษได้ คือ โทษจำคุกและโทษปรับ ซึ่งโทษทั้งสองดังกล่าวมีการลำดับชั้นโทษที่ชัดเจนมากน้อย ดังนี้

โทษจำคุก การลำดับโทษชั้นโทษจำคุก ดังนี้ ความผิดอุกฤษฏ์โทษมีโทษจำคุก 5 ชั้น คือ 1. โทษจำคุกตลอดชีวิต 2. โทษจำคุกสามสิบปี 3. โทษจำคุกยี่สิบปี 4. โทษจำคุกสิบห้าปี 5. โทษจำคุกสิบปี ความผิดมัชฌิมโทษมีการลำดับชั้นโทษ 8 ชั้น คือ 1. โทษจำคุกสิบปี 2. โทษจำคุกเจ็ดปี 3. โทษจำคุกห้าปี 4. โทษจำคุกสามปี 5. โทษจำคุกสองปี 6. โทษจำคุกหนึ่งปี 7. โทษจำคุกหกเดือน 8. โทษจำคุกสองเดือน ส่วนความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสไม่มีโทษจำคุก

โทษปรับตามกฎหมายฝรั่งเศสไม่สะดวกและขัดแย้งเหมือนกับการลำดับชั้นโทษจำคุก เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติทั่วไป ชั้นโทษปรับสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษและมัชฌิมโทษเหมือนกับที่กำหนดลำดับชั้นไว้สำหรับโทษจำคุก กลุ่มประเภทความผิดที่กล่าวถึงลำดับชั้นโทษ

ปรับไว้ในภาคทั่วไปของประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส คือ ความผิดลหุโทษ ดังนี้หากจะพิจารณาลำดับชั้นโทษปรับในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสแล้ว ต้องตรวจสอบดูความผิดแต่ละฐานว่ากำหนดลำดับชั้นโทษปรับไว้จำนวนเท่าใด (ณรงค์ ใจหาญ, 2549, น. 25-27)

การลงโทษตามกฎหมายเยอรมัน ระบบการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมันในทางรูปแบบแล้วได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ด้านหนึ่งเป็นการลงโทษทางอาญา (Strafon) ที่บัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา 38 เป็นต้นไป ในอีกด้านหนึ่งเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย (Massregeln der Bissirung und Sicherung) ที่บัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา 61 เป็นต้นไป ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันแบ่งโทษทางอาญาออกเป็นโทษทางอาญาหลักและโทษทางอาญาข้างเคียง (Haupt – und Nebenstrafen) โดยโทษทางอาญาหลักมีเพียงโทษจำคุก โดยมีกำหนดระยะเวลาหรือโทษจำคุกตลอดชีวิต (มาตรา 38) รวมทั้งโทษปรับ (มาตรา 40) ในภาคความผิดมีการแบ่งระดับของอัตราโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลาและโทษจำคุกตลอดชีวิต ไว้ทั้งสิ้น 18 ระดับ แตกต่างกันไปตามระดับของความรุนแรงของความผิด ส่วนการลงโทษปรับใช้ระบบของการปรับรายวัน (Das Tagessatz System) จำนวนของวันถูกปรับ (die Zahi der Tagassaetye) จะกำหนดตามความรุนแรงของการกระทำผิด (nach dem schuldgehal der Tat) ซึ่งศาลสามารถกำหนดจำนวนวันของโทษปรับระหว่าง 5 วัน ถึง 360 วัน ส่วนอัตราโทษปรับ (die Hoehe der Tagessaetye) จะกำหนดตามสภาพส่วนตัวและสภาพทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด โดยวางอยู่บนหลักการของรายได้สุทธิ (Nettoeinkommenssprinyip) ส่วนโทษทางอาญาข้างเคียง (Nebenstrafe) เหลืออยู่เพียงประการเดียว คือ ห้ามขับชี่ยานพาหนะ (ณรงค์ ใจหาญ, 2549, น. 28-30)

การลงโทษตามกฎหมายญี่ปุ่น ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่นได้กำหนดประเภทโทษไว้ 7 สถาน ดังนี้

1. โทษประหารชีวิต
2. โทษจำคุกโดยบังคับใช้แรงงาน
3. โทษจำคุกโดยไม่บังคับใช้แรงงาน
4. โทษปรับ
5. โทษกักขัง
6. ปรับเล็กน้อย
7. ริบทรัพย์สิน

โทษจำคุกยังแยกออกเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตและโทษจำคุก มีกำหนดเวลา ในกรณีที่โทษจำคุกมีกำหนดเวลาโดยบังคับใช้แรงงานอย่างน้อยต้องจำคุกหนึ่งปีแต่ไม่เกิน 15 ปี ส่วนกรณีที่โทษจำคุกโดยไม่ใช้แรงงานซึ่งมีโทษจำคุกตลอดชีวิตและโทษจำคุกมีกำหนดเวลา ในกรณีหลังนี้กฎหมายกำหนดให้ต้องจำคุกอย่างน้อยหนึ่งเดือนและสูงสุดไม่เกิน 15 ปี อย่างไรก็ตาม หากมีเหตุที่ลดโทษ จะลดโทษจำคุกได้ไม่ต่ำกว่า 1 เดือน และหากมีเหตุเพิ่มโทษตามกฎหมายจะเพิ่มโทษจำคุกได้ไม่เกิน 20 ปี โทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติแยกออกเป็น 2 ระดับ คือ ปรับ และปรับเล็กน้อย การกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับในแต่ละฐานความผิดได้กำหนดไว้หลากหลายตามความผิดแต่ละฐาน คล้ายกับประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย การรอกการลงโทษจำคุกมีกำหนดเวลาไม่ว่าจะได้รับโทษจำคุกโดยใช้แรงงานหรือไม่ใช้แรงงาน ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติกำหนดให้กระทำได้นั้นได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาไม่เกิน 3 ปี โดยรอกการลงโทษตั้งแต่ 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี (ณรงค์ ใจหาญ, 2549, น. 33-38)

โทษตามกฎหมายไทย

1. โทษที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงว่าเป็นโทษมี 5 สถาน ดังนี้ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18)

1. ประหารชีวิต
2. จำคุก
3. กักขัง
4. ปรับ
5. ริบทรัพย์สิน

2. การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่กฎหมายไทยไม่ถือว่าเป็นโทษ แต่อาจเป็นโทษตามกฎหมายของประเทศอื่น การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเช่นนี้ประมวลกฎหมายอาญา เรียกว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัย มีดังนี้ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39)

1. กักกัน
2. ห้ามเข้าเขตกำหนด
3. เรียกประกันทัณฑ์บน
4. คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล
5. ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง

3. การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ใช้แทนการลงโทษ

1. การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ ในเรื่องการรอกการลงโทษนี้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคแรกว่า ถ้าผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้วเห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษไว้แต่รอกการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา

2. การคุมความประพฤติ ในเรื่องการคุมความประพฤติได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคแรก ตอนท้ายและวรรคถัด ๆ ไป และรวมถึงมาตรา 57 และมาตรา 58 ด้วย สรุปได้ดังนี้

เมื่อศาลเห็นว่าสมควรรอกการลงโทษและรอกการกำหนดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดซึ่งจะต้องปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไปสู่อิสรภาพแล้ว หากศาลเห็นสมควรศาลจะพิพากษาให้คุมความประพฤติโดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติผู้นั้นด้วยก็ได้ ซึ่งเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติศาลจะกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อก็ได้ ดังนี้

2.1 ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานที่ศาลระบุไว้ (โดยปกติเป็นพนักงานคุมประพฤติ) คุมประพฤติเป็นครั้งคราว เพื่อให้เจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพหรือจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

2.2 ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

2.3 ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติดันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

2.4 ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

2.5 เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

หากภายหลังพบว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้หรือกำหนดเงื่อนไขข้อใดที่ยังไม่ได้กำหนดก็ได้ แต่หากพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติศาลอาจตักเตือนก่อน หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้ หรือถ้าปรากฏว่าในระหว่างการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น กฎหมายบัญญัติให้ศาลที่พิจารณาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดโทษไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลังแล้วแต่กรณี ในกรณีเช่นนี้การคุมความประพฤติดำเนินต่อไปจนสิ้นสุดลงด้วย

เห็นได้ว่าตามกฎหมายของประเทศไทยคดีที่จะนำวิธีการคุมความประพฤติได้ต้องเป็นคดีอาญาที่มีโทษถึงจำคุก และศาลต้องพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแต่รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษไว้ ถ้าเป็นคดีซึ่งไม่มีโทษจำคุก เช่น มีแต่โทษปรับก็ใช้วิธีการคุมความประพฤติไม่ได้

3. การใช้โทษตามมาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Sanctions) การลงโทษตามมาตรการลงโทษระดับกลางไม่ได้มีบัญญัติไว้โดยตรงให้เป็นกิจจะลักษณะในกฎหมายของประเทศไทย แต่มีบัญญัติกระจัดกระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของกฎหมายโดยเฉพาะประมวลกฎหมายอาญาในรูปลักษณะของโทษระดับรองบ้าง วิธีการเพื่อความปลอดภัยบ้าง เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติบ้าง เช่น การทำงานบริการสังคมในขณะนี้ ประเทศไทยมีการใช้การทำงานบริการสังคมแล้ว หน่วยงานรับผิดชอบควรปรับวิธีใช้ให้เข้มข้นมากขึ้นและใช้ร่วมกับมาตรการอื่น เช่น การเพิ่มจำนวนชั่วโมง การตรวจสอบการทำงานในพื้นที่การสอดส่องที่เข้มข้น การกักขังที่บ้าน (House Arrest) มีบัญญัติไว้แล้วในเรื่องโทษกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24 ซึ่งศาลมีอำนาจมีคำพิพากษาให้กักขังผู้กระทำผิดไว้ที่บ้าน การคุมความประพฤติแบบเข้มงวด (Intensive Probation Supervision) ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (5) ก็บัญญัติให้อำนาจแก่ศาลวางเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ศาลเห็นสมควรเพื่อการแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก ศูนย์เสี่ยงโทษจำคุก ศูนย์กักขังผู้ถูกคุมความประพฤติ และศูนย์ควบคุมความประพฤติแบบค่ายฝึกทหารหรือการคุมความประพฤติแบบให้ตกใจกลัวก็เป็นเรื่องที่สามารถทำความเข้าใจกันระหว่างศาลกับผู้กระทำผิดและกำหนดเป็นเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติได้ (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, ม.ป.ป., น. 35-39)

อัตราโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามกฎหมายไทย ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติระวางโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายไว้แตกต่างกันตามฐานะของผู้ถูกกระทำ ความร้ายแรงของผลของการทำร้ายและพฤติการณ์ของการทำร้ายไว้ สรุปได้ดังนี้ กรณีทำร้ายโดยทั่ว ๆ ไป จำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 4,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295) กรณีทำร้ายมีเหตุฉกรรจ์ เช่น ทำร้ายบุพการี ทำร้ายเจ้าพนักงานหรือผู้ช่วยเจ้าพนักงานเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่ หรือทำร้ายเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดจากความผิดอย่างอื่น จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 296 ประกอบด้วยมาตรา 289) กรณีทำร้ายเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัส จำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297) กรณีทำร้ายมีเหตุฉกรรจ์และผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัสด้วย จำคุกตั้งแต่ 2 ปี ถึง 10 ปี แต่กรณีเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้ระหว่างบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปและบุคคลหนึ่งบุคคลใด ไม่ว่าจะเป็นผู้เข้าร่วมในการชุมนุมหรือไม่ ได้รับอันตรายสาหัส จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 299) แต่ถ้ามการทำร้ายไม่ถึงกับ เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391)

4. การใช้ดุลพินิจทั่วไปของศาล

ไชยยศ วรนนท์ศิริ ให้ทัศนะเกี่ยวกับดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิดไว้ว่า ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิดไม่จำกัดเฉพาะศาลที่จะเป็นผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น ความจริงแล้วบุคคลที่อยู่ในกระบวนการให้ความยุติธรรมทางอาญา ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกคน อย่างในกรณีของเจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจดังกล่าวในการพิจารณาที่จะดำเนินการเอาผิดกับผู้กระทำผิด เช่น การทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ หรือในประเทศอังกฤษเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจที่จะเตือน (Caution) ผู้กระทำผิดแทนการดำเนินคดี เมื่อเห็นว่าผู้กระทำผิดยังไม่สมควรที่จะถูกลงโทษ ถือได้ว่าเป็นดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิดโดยตรง กรณีทนายความนั้นหน้าที่ที่แท้จริงมิใช่แต่เพียงการกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ลูกความของตนไม่ต้องรับโทษ หากจะต้องเป็นการผดุงความยุติธรรมในสังคม โดยทำให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษตามสมควรกับความผิดที่ได้กระทำด้วย การดำเนินคดีในบางเรื่องกลับเป็นผลร้ายและทำให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษหนักเกินสมควร อัยการมีอำนาจที่จะสั่งไม่ฟ้องคดีได้ ซึ่งก็เป็นวิธีการที่แสดงให้เห็นว่าอัยการมีส่วนที่จะใช้ดุลพินิจในการ

ลงโทษผู้กระทำผิด สำหรับราชทัณฑ์นั้นอำนาจพักการลงโทษ (Parole) เป็นส่วนที่เปิดโอกาสให้ราชทัณฑ์ใช้ดุลพินิจว่าผู้กระทำผิดสมควรที่จะถูกลงโทษอีกต่อไปหรือไม่ ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำผิดเป็นเรื่องเดียวกับทฤษฎีในการลงโทษนั่นเอง เป็นแนวทางที่บุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะใช้พิจารณาว่าเหตุใดจึงต้องมีการลงโทษผู้กระทำผิด สมควรจะถูกลงโทษหรือไม่ และเพียงใด ทฤษฎีในการลงโทษที่ยึดถือใช้เป็นพื้นฐานของดุลพินิจในการลงโทษนั้นมีอยู่หลายทฤษฎี ขึ้นอยู่กับแนวนโยบายของแต่ละรัฐ หรือหน่วยงานว่าประสงค์จะให้กระบวนการให้ความยุติธรรมทางอาญามีทิศทางใด แต่ทฤษฎีสำคัญอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปคือ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้น (Retribution) ทฤษฎีการลงโทษ เพื่อฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อชดเชยความเสียหาย (Restitution) และทฤษฎีการลงโทษเพื่อให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำ (Desert or Proportionality) (ไชยยศ วรรณทีศิริ, 2537, น. 120-141) การใช้ดุลพินิจที่ต้องคำนึงหลาย ๆ เรื่องด้วยกัน ทั้งสภาพความผิด สภาพท้องถิ่นประเพณีท้องถิ่น จนกระทั่งถึงตัวจำเลยกับผู้เสียหายว่าได้รับความเสียหายเพียงใด จำเลยบรรเทาผลร้ายหรือไม่ ประกอบกับผลกระทบต่อสังคมว่ามีเพียงไร เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็น่าจะได้อดุลพินิจที่เป็นธรรมที่สุด (ประมาณ ชันชื้อ, 2533, น. 6) หลักในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษของผู้พิพากษานั้นมีอยู่ด้วยกันหลายประการ แต่เมื่อประมวลหลักสำคัญ ๆ แล้วจะเห็นได้ว่า มีอยู่ 5 ประการ คือ (วิชา มหาคุณ, 2520, น. 61-64)

1. ผู้พิพากษาผู้ใช้อดุลพินิจต้องวางตนเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ใช้ดุลพินิจ โดยปราศจากอคติทั้งมวล คือ ไม่ลำเอียงด้วยความรัก โกรธ หลง และเกรงกลัวต่ออิทธิพลใด ๆ
2. การวางโทษจะต้องเป็นไปตามอัตราโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย กล่าวคือ ไม่เกินกว่าโทษขั้นสูงที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และถ้ามีโทษขั้นต่ำก็ต้องวางโทษไม่ต่ำกว่าโทษขั้นต่ำของกฎหมาย
3. เมื่อจะลงโทษผู้ใดก็พึงคิดถึงหลักหรือทฤษฎีแห่งการลงโทษทั้งสาม คือ ลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน ช่มชู้ หรือปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิด โดยพิจารณาวางโทษให้เหมาะสมกับจำเลยแต่ละคน ทั้งนี้โดยระลึกถึง
 - ก. ลักษณะของคนร้ายกล่าวคือ ควรระลึกว่า จำเลยเป็นคนชนิดไหนมีเพื่อนฝูงคบค้าสมาคมอย่างไร มีสันดานกิเลสหยาบหรือเป็นผู้ดีอ่อนส่อน่ายประการใด
 - ข. ลักษณะของผู้ถูกทำร้ายกล่าวคือ ดูว่าผู้ถูกทำร้ายเป็นคนชนิดใด เช่น การข่มเหงผู้หญิง ทำร้ายเด็ก และคนทุพพลภาพ หากยอมให้คนร้ายเห็นว่าการทำร้ายผู้หญิง เด็ก

คนทุพพลภาพ นั้นง่ายกว่าการทำร้ายผู้ชายด้วยกันก็จะระแวงใจ ประการหนึ่งศาลควรจะระลึกรถึง ความทุกข์เวทนาและความเสียหายซึ่งผู้ถูกทำร้ายได้รับจากความผิดของจำเลย

ค. ประโยชน์ของรัฐบาลหรือสาธารณชน ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติขึ้นไว้ เพื่อประโยชน์ของรัฐบาลหรือสาธารณชน จึงต้องกำหนดโทษจำเลยให้เหมาะสมกับความประสงค์ ของกฎหมาย เช่น ควรระลึกรถึงที่เกิดเหตุ เช่น ถ้าตำบลใดมีผู้ร้ายชุกชุม ศาลย่อมวางกำหนดโทษ จำเลยซึ่งกระทำการโจรกรรมชนิดนั้นในตำบลนั้นให้พอเป็นบทเรียนของจำเลยได้ เพื่อปราบปราม มิให้กำเริบก่อความรำคาญแก่บ้านเมืองอีกและเพื่อเป็นตัวอย่างที่พวกฟ้องบวราโจรจะได้รู้สึก เกรงกลัวอาญา อย่างไรก็ตามก็ดีรัฐบาลและสาธารณชนมีประโยชน์เกี่ยวข้องอยู่ในความเป็นไปของ พลเมือง เพราะฉะนั้น แม้จำเลยเป็นคนอันธพาลสันดานหยาบก็ดี แต่ยังมีคุณสมบัติดีเหลืออยู่บ้าง ฉะนั้น กฎหมายหวังอยู่ว่า ศาลจะไม่วางกำหนดโทษจำเลยหนักเกินไปจนเป็นเหตุทำลาย คุณสมบัติจำเลยที่เหลืออยู่นั้น

ง. กิริยาอาการที่จำเลยกระทำผิด เช่น จำเลยใช้อำนาจโจรและกิริยาบังอาจ ต่าง ๆ หรือกระทำลงด้วยความทารุณร้ายกาจ หรือกระทำอย่างมีใจหมิ่นพิินชาติ ศาลควร วางโทษจำเลยเหล่านี้ให้หนักและพอเป็นบทเรียนแก่ตัว

จ. ผลของความผิด ดูว่าการที่จำเลยได้กระทำผิดลงนั้นเป็นผลดีหรือผลร้าย ประการใด และผลร้ายนั้นจะต้องแยกพิจารณาว่าร้ายมาก ปานกลาง หรือเป็นแต่เพียงเล็กน้อย

4. การลงโทษ ควรเป็นไปภายใต้มาตรฐานเดียวกัน สำหรับคดีที่มีลักษณะคล้ายคลึง กัน เว้นแต่มีเหตุแห่งคดีที่แตกต่างกันออกไป เช่น จำเลยเป็นหญิงอายุ 30 ปี มีบุตรหลายคน ด้วย ความยากจนข้นแค้นจึงลักก๊กล้วย 1 หวี ราคา 2 บาท ไปให้บุตรรับประทาน คดีเช่นนี้จำเลยควร ได้รับการรอกการลงโทษ

5. ควรนำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจลงโทษมา คำนึงในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษด้วย โดยศาลต้องคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพของความผิดของจำเลย และเหตุ อันควรปรานีแก่จำเลย (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56) มาประกอบการใช้ดุลพินิจด้วย

ประสพสุข บุญเดช (2540, น. 163) เห็นว่า ศาลยุติธรรมใช้ทฤษฎีการลงโทษทั้งสิ้นนี้ สลับกันไปตามความเหมาะสมโดยเน้นจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับ ตนเป็นคนดีมากกว่าการลงโทษเพื่อตอบแทนความผิดที่ได้กระทำขึ้น การลงโทษเพื่อจุดมุ่งหมายที่ จะแก้แค้นตอบแทนหรือทำให้คนอื่นเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดใช้เฉพาะบางกรณี อันเป็นข้อยกเว้นเท่านั้น เช่น ความผิดที่ทำให้สังคมได้รับความเดือดร้อนวุ่นวายเพราะการใช้กำลัง

รุนแรง (use of violence) ความผิดที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพของสังคม (Public welfare Offence) อาทิ การก่อให้เกิดมลภาวะทำลายสิ่งแวดล้อม การปลอมปนอาหาร หรือความผิดที่กระทำผิดหน้าที่อันควรได้รับความไว้วางใจ (breach of trust) อาทิ ครูกระทำอนาจารต่อศิษย์ เหล่านี้ ศาลมักลงโทษผู้กระทำผิดให้รุนแรงผิดปกติ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่นที่อยากจะเอาอย่างเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นมาอีก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุทิศ สุภาพ (2545, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการปรัชญาอาชญาวิทยามาใช้ในการกำหนดโทษ ของศาลไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ร้ายและผู้กระทำความผิดโดยพลั้งพลาด ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดโทษควรจะต้องให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดด้วย สำหรับองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดโทษประกอบด้วย (1) ข้อเท็จจริงแห่งคดี (2) หลักทฤษฎี สำหรับข้อเท็จจริงแห่งคดีที่สำคัญ ได้แก่ พฤติการณ์แห่งคดีและประวัติภูมิหลังของผู้กระทำผิด ส่วนหลักทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟู และทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม สำหรับแนวทางในการนำทฤษฎีการลงโทษมาใช้ในการกำหนดโทษนั้น ควรจะต้องนำทฤษฎีการลงโทษมาใช้ร่วมกัน โดยให้ยึดทฤษฎีหนึ่งเป็นหลักและนำทฤษฎีอื่นมาเสริม ซึ่งความผิดที่มีความรุนแรงมากใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนเป็นหลัก สำหรับความผิดที่มีความรุนแรงน้อยใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเป็นหลัก ส่วนผู้กระทำผิดซ้ำใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันเป็นหลัก เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับผู้กระทำผิดในแต่ละประเภทได้แก่ ผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ร้ายและผู้กระทำผิดโดยพลั้งพลาดแล้วจะได้แนวทางในการกำหนดโทษแตกต่างกันเป็นกรณี ๆ ไป เช่น ผู้กระทำผิดที่มีความรุนแรงมากโดยหลักแล้วควรกำหนดโทษสูง และผู้กระทำผิดที่มีความรุนแรงน้อยโดยหลักแล้วควรกำหนดโทษต่ำตามสัดส่วนของการกระทำความผิด เว้นแต่ผู้กระทำผิดโดยบันดาลโทสะการกำหนดโทษไม่จำเป็นต้องเป็นสัดส่วนกับการกระทำความผิด สำหรับผู้กระทำผิดซ้ำหรือซ้ำซากนั้น โดยหลักควรกำหนดโทษให้สูงกว่าปกติหรือสูงสุดแล้วแต่กรณีไป เป็นต้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ การกำหนดโทษควรพิจารณาถึงมาตรการหลักและมาตรการเสริมเพื่อนำมาใช้ให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดเป็นกรณี ๆ ไป โดยผู้พิพากษาจะต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงแห่งคดีและหลักทฤษฎีการลงโทษมาประกอบการใช้

ดุลพินิจในการกำหนดโทษด้วยเสมอเพื่อให้การกำหนดโทษมีประสิทธิภาพและมีผลต่อการป้องกันอาชญากรรมได้มากยิ่งขึ้น

ทิพชญา วิริยะศิริ (2549, บทสรุปผลการวิจัย) ศึกษาเรื่องการนำแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยามาใช้ในการ วางเกณฑ์การลงโทษ ผลการวิจัยพบว่า การใช้ดุลพินิจในการพิพากษาอรรถคดี ต้องเป็นการใช้ดุลพินิจที่บริสุทธิ์ยุติธรรมมีความเหมาะสม และปราศจากอคติหรือความลำเอียง การใช้ดุลพินิจในการรับฟังข้อเท็จจริงเป็นดุลพินิจที่วินิจฉัยว่า จำเลยกระทำตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ แล้วนำข้อกฎหมายมาปรับกับการกระทำนั้น เมื่อศาลใช้ดุลพินิจในการรับฟังข้อเท็จจริงแล้วว่าจำเลยกระทำความผิด การลงโทษจำเลยแค่ไหน เพียงไร เป็นดุลพินิจในการกำหนดโทษ ซึ่งมีทั้งการกำหนดโทษหนัก กำหนดโทษเบา และสมควรรอกการลงโทษหรือไม่ ให้เหมาะสมกับความผิดและผู้กระทำความผิดโดยหลักการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาในการกำหนดโทษนั้น ผู้พิพากษา ต้องไม่มีอคติ เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คำนึงถึงบริบทที่อยู่รอบตัว พิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดและลักษณะแห่งความผิด พิจารณาถึงความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำความผิด คำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษ และคำนึงถึงการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้นและเสนอว่า การวิจัยเรื่องการนำแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยามาใช้ในการวางเกณฑ์การลงโทษ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่กำหนดขอบเขตเฉพาะเรื่อง ซึ่งในอนาคตหัวข้อการวิจัยที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนในสังคมควรจะมีการวิจัยให้ครอบคลุมในทุกมิติเพื่อข้อค้นพบจากงานวิจัยจะเป็นสิ่งที่จุดประกายให้สังคมได้ตระหนักและเกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อการคุ้มครองสังคมโดยแท้จริง

ปรีชา ขำเพชร (2546, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องดุลพินิจของศาลในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ : ศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ผลการศึกษาพบว่า การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเรื่องหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพราะเป็นเรื่องที่มีผลกระทบ ต่อผู้เสียหายและประชาชนที่มักมีแนวโน้มไม่เห็นด้วยกับการรอกการลงโทษและการลงโทษสถานเบา อย่างไรก็ตาม ถ้าดุลพินิจของศาลในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษมีลักษณะ เป็นภาวะวิสัย คือ มีความสมเหตุสมผล ดุลพินิจของศาลในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนด โทษก็จะได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากผู้เสียหายและจำเลย ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ

จากการศึกษาพบว่า ข้อเท็จจริงหรือปัจจัยที่ศาลใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษเป็นหลักนั้น คือ สภาพแห่งความผิด อันได้แก่มูลเหตุของการกระทำผิด พฤติการณ์ของการกระทำความผิด และผลของการกระทำความผิด ทั้งนี้โดยมีข้อเท็จจริงหรือปัจจัยอัน

เกี่ยวกับสภาพของผู้กระทำความผิดและเหตุอื่นอันควรปรานีเป็นปัจจัยประกอบ ยกเว้น ในบางกรณีเท่านั้นที่ศาลอาจใช้ข้อเท็จจริงหรือปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพของผู้กระทำความผิดหรือเหตุอื่นอันควรปรานีเป็นหลักในการใช้ดุลพินิจขอการลงโทษหรือขอการกำหนดโทษ ซึ่งมักเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิด มีประวัติในการทำงานที่มีความสำคัญต่อบ้านเมือง ประเทศชาติมาก่อน เช่น ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือประธานรัฐสภา เป็นต้น และพฤติการณ์ในการกระทำความผิดนั้น ไม่ร้ายแรงนัก จึงเห็นได้ว่า แม้สภาพของผู้กระทำความผิดจะเหมือนกันหรือคล้ายกัน ถ้าสภาพแห่งความผิดแตกต่างกัน ดุลพินิจของศาลในการขอการลงโทษหรือขอการกำหนดโทษก็ย่อมจะมีความแตกต่างกันไป

นอกจากนี้ ดุลพินิจของศาลในการขอการลงโทษหรือขอการกำหนดโทษจะเกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ ทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะต้องปฏิบัติภารกิจที่ได้บัญญัติไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ไพจิตร สวัสดิสาร (2542, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความแตกต่างของปัจเจกบุคคลของผู้พิพากษาไทยที่มีอิทธิพลต่อจุดประสงค์การลงโทษในคดีอาญา (Individual Differences Of Thai Judges Thai Influence On Sentencing Goals In Criminal Cases) ผลการศึกษาโดยใช้ Stepwise Regression Analysis พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อจุดประสงค์การลงโทษทั้งสามแบบแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะทางประชากร บุคลิกภาพ และความเชื่อในการกระทำผิดบางอย่าง

จุดประสงค์การจำคุกเพื่อให้สาสมกับการกระทำผิดได้รับอิทธิพลจากความเชื่อว่าการกระทำผิดเกิดจากปัจเจกบุคคลของผู้กระทำผิด และได้อิทธิพลจากบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมโดยอำนาจนิยมมีอิทธิพลมากกว่า

จุดประสงค์การลงโทษเพื่อตัดโอกาสไม่ให้กระทำผิดอีก ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อว่าการกระทำผิดเกิดจากปัจเจกบุคคลของผู้กระทำผิด จากบุคลิกภาพแบบสวัสดิการทางสังคมและอำนาจนิยม และจากรายได้ระหว่าง 10,000–39,999 บาท โดยความเชื่อว่าการกระทำผิดเกิดจากปัจเจกบุคคลของผู้กระทำผิดมีอิทธิพลสูงสุด และตามด้วยบุคลิกภาพแบบสวัสดิการทางสังคมรายได้ และบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมเรียงตามลำดับ

จุดประสงค์ของการลงโทษเพื่อฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำผิด ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อว่าการกระทำผิดเกิดจากปัญหาทางสังคม และจากปัญหาทางเศรษฐกิจ บุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมในทิศทางลบ รายได้ระหว่าง 10,000–39,999 บาท และสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปลายในเขตเทศบาลต่างจังหวัด โดยความเชื่อว่าการกระทำผิดเกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลสูงสุดตามด้วยปัญหาทางสังคม รายได้ สถานะ และบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมเรียงตามลำดับ

นอกจากนี้หากทำการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Cluster Analysis) เพื่อยืนยันผลดังกล่าวข้างต้น พบว่าความแตกต่างของปัจเจกบุคคลของผู้พิพากษาที่มีอิทธิพลนี้แบ่งเป็น 2 อย่าง คือ การลงโทษหนักและเบา ผู้ที่ลงโทษเบาจะเชื่อว่าการกระทำผิดเกิดจากปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยมีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมน้อยกว่า ผู้ที่ลงโทษหนักจะเชื่อว่าการกระทำผิดเกิดจากปัจเจกบุคคลของผู้กระทำผิด และมีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม

จากการศึกษาการตัดสินใจจากคดีสถานการณ์จำลองโดยใช้ Logistic Regression Analysis พบว่า ความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคลบางอย่างที่มีอิทธิพลต่อจุดประสงค์การลงโทษ อาจมีอิทธิพลในการตัดสินใจได้ในทิศทางที่เหมือนหรือต่างกัน ในขณะที่บางอย่างไม่มีอิทธิพลในการตัดสินใจ เช่นเดียวกันกับความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคลบางอย่างที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ จะไม่มีอิทธิพลต่อจุดประสงค์การลงโทษ

ดังนั้น ความเหมือนและต่างกันของความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคลบางอย่างที่มีอิทธิพลต่อจุดประสงค์การลงโทษและการตัดสินใจดังกล่าว สามารถอธิบายได้ทางทฤษฎีว่าจะศึกษาเฉพาะความเชื่อหรือทัศนคติของผู้พิพากษาอย่างเดียว เพื่ออธิบายถึงความหนักเบาของการลงโทษไม่ได้ จำต้องอาศัยปัจจัยและเหตุอื่นประกอบด้วย

จากการศึกษาวรรณกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้นพบว่า ศาลคือบุคคลหรือคณะบุคคล หรือองค์กรซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจรัฐให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดี ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีทั่ว ๆ ไปที่ไม่ใช่คดีที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่คดีปกครองและไม่ใช่ว่าคดีที่กล่าวหาว่าทนายความทำความผิด แบ่งชั้นศาลออกเป็น 3 ชั้น คือศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์แบ่งย่อยออกเป็นศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ปัจจุบันมี 10 ศาล คือ ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค 1 ถึงภาค 9 ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวรรณคดีที่มีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ และว่าด้วยเขตอำนาจศาล การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคนั้น โดยปกติจะเพียงแต่ตรวจสำนวน แล้วทำคำพิพากษาโดยมีผู้พิพากษา 3 คนเป็นองค์คณะ และใช้มติเสียงข้างมาก แต่ถ้าประธานศาลอุทธรณ์ หรือประธานศาลอุทธรณ์ภาคเห็นสมควรจะให้วินิจฉัยโดยมติที่ประชุมใหญ่ของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคก็ได้ การใช้ดุลพินิจของศาลต้องคำนึงหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้ได้ดุลพินิจที่เหมาะสมและเป็นธรรมที่สุด ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็นความผิดซึ่งกระทำโดยแรงกายภาพ คือ การใช้กำลังทางกาย เช่น การชก ต่อย ทบ ตี ถีบ เตะ กระแทบ ผลัก จับ เหวี่ยง หรือด้วยอาวุธ เช่น ปืน มีด หอก ดาบ แหวน หลาว ไม้ หรืออื่น ๆ ที่สามารถให้เกิดอันตรายแก่กาย

หรือจิตใจได้ และกระทำโดยเจตนาร้าย ซึ่งกฎหมายบัญญัติระวางโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายไว้แตกต่างกันตามฐานะของผู้ถูกกระทำ ความร้ายแรงของผลของการทำร้ายและพฤติการณ์ของการทำร้ายไว้ สรุปได้ดังนี้ กรณีทำร้ายโดยทั่ว ๆ ไป จำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 4,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีทำร้ายมีเหตุฉกรรจ์ เช่น ทำร้ายบุพการี ทำร้ายเจ้าพนักงานหรือผู้ช่วยเจ้าพนักงานเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่ หรือทำร้ายเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดจากความผิดอย่างอื่น จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีทำร้ายเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัส จำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี กรณีทำร้ายมีเหตุฉกรรจ์และผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัสด้วย จำคุกตั้งแต่ 2 ปี ถึง 10 ปี ปัจจัยที่ศาลนำมาใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิดแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ 1. ปัจจัยอันเกิดจากผู้กระทำผิด 2. ปัจจัยอันเกิดจากผู้เสียหาย 3. ปัจจัยแวดล้อมเกี่ยวกับคดีและกระบวนการ ยุติธรรม และคำพิพากษาในศาลชั้นต้น

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรต้น

